

Rob Jacobs

Nieuwegein, 9 januari 2012

OPLEIDINGSVERGOEDINGEN IN DE WIELERSPORT

*Een juridisch onderzoek naar de mogelijkheden tot het invoeren van
opleidingsvergoedingensystemen in de wielersport in Nederland*

Auteur:	Rob Jacobs
Functie:	Stagiair
Studentnummer:	2017904
Opleiding:	Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Tilburg
Afstudeerperiode:	September 2011 - januari 2012
1^e afstudeerdocent:	mr. dr. G.A.F.M. van Schaaijk
2^e afstudeerdocent:	mr. B. Kratsborn
 Opdrachtgever:	 Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie
Afstudeermentor:	H. van Beusekom

OPLEIDINGSVERGOEDINGEN IN DE WIELERSPORT

*Een juridisch onderzoek naar de mogelijkheden tot het invoeren van
opleidingsvergoedingensystemen in de wielersport in Nederland*

Voorwoord

Om af te studeren aan de opleiding HBO-rechten bij de Juridische Hogeschool Avans-Fontys te Tilburg, heb ik de afgelopen vier maanden in opdracht van de Koninklijke Nederlandsche Wielrenunie een onderzoek verricht. Binnen de wielersport in Nederland is er een groeiende behoefte om een soort van transfersysteem te ontwikkelen. De eerste stap bij de ontwikkeling van een dergelijk systeem is het onderzoeken van de juridische (on)mogelijkheden hiertoe. Dit afstudeerrapport is het resultaat van deze opdracht. Ik heb mijn afstudeerperiode als zeer leerzaam ervaren, omdat ik zelfstandig mijn opleiding in de praktijk kon brengen.

Ik wil graag mijn stagementor, Henk van Beusekom, en de overige werknemers van het uniebureau van de Koninklijke Nederlandsche Wielrenunie bedanken voor deze mogelijkheid en hun begeleiding. Ik heb mijn tijd bij de Koninklijke Nederlandsche Wielrenunie als zeer plezierig ervaren.

Ten slotte wil ik graag Geertje van Schaaijk en Bram Kratsborn bedanken voor de begeleiding en hun feedback op mijn stukken.

Tilburg, januari 2012.

Rob Jacobs

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	1
1 Inleiding	
1.1 Organisatiebeschrijving.....	2
1.2 Probleembeschrijving.....	2
1.3 Centrale vraagstelling.....	4
1.4 Doelstelling.....	4
1.5 Verantwoording van bronnen en methoden.....	4
1.6 Leeswijzer.....	4
2 De organisatie van de wielersport in Nederland	
2.1 Inleiding.....	6
2.2 De juridische organisatiestructuur van de KNUW.....	6
2.3 Leden.....	7
2.4 Licenties.....	7
2.5 Organen.....	8
2.5.1 Congres.....	8
2.5.2 Hoofdbestuur.....	9
2.5.3 Districten en afdelingen.....	9
2.5.4 Belangenorganisaties.....	10
2.5.5 Commissies.....	10
2.6 Tussenconclusie.....	10
3 De beperkende werking van een opleidingsvergoeding voor het vrije verkeer van werknemers en dienstverrichters	
3.1 Inleiding.....	12
3.2 Werknemer of dienstverrichter.....	12
3.3 Economische activiteit.....	13
3.3.1 Beroeps- en semiberoepswielrenners.....	14
3.3.2 Amateurwielrenners.....	14
3.4 Onderdanen van de lidstaten van de EU.....	16
3.5 Grensoverschrijdend verkeer.....	16
3.6 Rechtvaardigingsgronden.....	17
3.6.1 Bosman-arrest.....	17
3.6.2 Bernard-arrest.....	19
3.7 Tussenconclusie.....	20
4 Het opleggen van verplichtingen via het verenigingsrecht	
4.1 Inleiding.....	21
4.2 Verplichtingen.....	21
4.2.1 Wettelijke verplichtingen.....	21
4.2.2 Statutaire verplichtingen.....	22
4.2.3 Besluiten en reglementaire verplichtingen.....	23
4.3 Verzwaring van verplichtingen.....	24
4.4 Tussenconclusie.....	24
5 Opleidingsvergoedingen bij andere sportbonden	
5.1 Inleiding.....	25
5.2 Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond.....	25
5.2.1 Opleidingsvergoeding.....	25
5.2.2 Solidariteitsbijdrage.....	26
5.2.3 Amateurspelers.....	26

5.2.4	Pool.....	27
5.3	FIFA.....	27
5.3.1	Opleidingsvergoeding.....	27
5.3.2	Internationale transfers binnen de Europese Unie.....	29
5.3.3	Solidariteitsbijdrage.....	30
5.3.4	Spelerspaspoort.....	30
5.4	Koninklijke Nederlandse Baseball en Softball Bond.....	30
5.5	Koninklijke Nederlandsche Schaatsenrijders Bond.....	31
5.6	Tussenconclusie.....	32
6	Mogelijke opleidingsvergoedingensystemen voor de wielersport in Nederland	
6.1	Inleiding.....	35
6.2	Overstappen waarvoor geen opleidingsvergoeding moet worden betaald.....	35
6.3	Overstappen waarvoor wel een opleidingsvergoeding moet worden betaald.....	36
6.4	KNWU-systeem.....	36
6.5	Clubsysteem.....	37
6.6	Aspecten van een opleidingsvergoedingensysteem.....	37
6.6.1	Jaarlijkse of vaste opleidingsvergoeding.....	37
6.6.2	Minimum- en maximumleeftijd.....	38
6.6.3	Eenmalig of bij elke transfer.....	38
6.6.4	Hoogte.....	38
6.6.5	Termijnen.....	38
6.7	Tussenconclusie.....	38
7	Invoering van een opleidingsvergoedingensysteem door de KNWU	
7.1	Inleiding.....	40
7.2	Invoering.....	40
7.2.1	Besluitvorming door het Hoofdbestuur.....	40
7.2.2	Besluitvorming door het Congres.....	40
7.3	Handhaving.....	41
7.4	Tussenconclusie.....	41
8	Conclusies en aanbevelingen	
8.1	Inleiding.....	43
8.2	Conclusies en aanbevelingen.....	43
8.3	Discussie.....	47
	Bronnenlijst.....	48

Samenvatting

In de wielersport in Nederland is er een groeiende behoefte om wielclubs en wielerteams te compenseren voor de opleiding van wielrenners, op het moment dat deze wielrenners overstappen naar een andere wielclub of een ander wielerteam. In dit onderzoek zijn de mogelijkheden voor het invoeren van een opleidingsvergoedingensysteem onderzocht.

In het EU-recht is bepaald dat het verkeer van werknemers en dienstverrichters in beginsel vrij is. Een wielrenner kan hier een beroep op doen, indien hij voldoet aan het begrip werknemer, of als dienstverrichter voor een wielclub of -team uitkomt, een economische activiteit verricht, een onderdaan uit een van de lidstaten van de EU is en als er een grensoverschrijdend element aanwezig is. Aan alle vier deze voorwaarden moet zijn voldaan. Het Hof van Justitie heeft echter bepaald dat het rechtvaardig is om het vrije verkeer te beperken, indien een opleidingsvergoedingenregeling de opleiding van jonge sporters aanmoedigt. De opleidingsvergoeding moet dan wel de werkelijke kosten van de opleiding weergeven en bij de berekening van de opleidingsvergoeding moet ook rekening worden gehouden met de sporters die niet 'doorbreken'. Het doel van een opleidingsvergoedingensysteem is het stimuleren van de opleiding van wielrenners. Dit doel wordt bereikt door 'grotere' wielclubs en -teams een vergoeding te laten betalen indien zij een talentvolle wielrenner aantrekken. Voor wielrenners van UCI-teams is het volgens de reglementen van de UCI niet toegestaan om een vergoeding te vragen bij een transfer. Het wordt aanbevolen om de verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding in te voeren voor teams op het moment dat zij een wielrenner aantrekken die van een club of team afkomstig is dat niet is aangesloten bij de UCI. Voor clubs wordt het aanbevolen om deze verplichting in te voeren, op het moment dat zij een wielrenner van een andere club aantrekken en deze door middel van een contract aan zich binden. De KNWU kan buitenlandse wielclubs en -teams niet verplichten om een opleidingsvergoeding te betalen, omdat zij geen lid zijn van de KNWU.

Aan de hand van een analyse van opleidingsvergoedingen bij andere sportbonden in Nederland zijn er twee mogelijke opleidingsvergoedingensystemen voor de wielersport in Nederland naar voren gekomen: een KNWU-systeem en een clubsysteem. Het principe van een KNWU-systeem is dat de betalingen via de KNWU verlopen. Een andere mogelijkheid is om een pool in te voeren waar de wielclubs en -teams de te betalen opleidingsvergoedingen instorten. Er kan dan een poolcommissie samengesteld worden die de pool beheert en beslist over het al dan niet toekennen van een opleidingsvergoeding. Bij een clubsysteem houden de wielclubs en -teams zelf bij wanneer zij een opleidingsvergoeding moeten betalen of recht hebben op een opleidingsvergoeding. Ook zorgen zij er voor dat ze de opleidingsvergoeding aan de rechthebbende club(s) en/of team(s) betalen. De volgende aspecten van een opleidingsvergoedingensysteem zijn van belang om vast te stellen: of er een opleidingsvergoeding per opleidingsjaar komt of dat er voor een vaste vergoeding wordt gekozen, of er een maximumleeftijd wordt ingevoerd, of er eenmalig een vergoeding moet worden betaald of bij elke transfer, de hoogte van de vergoeding en de termijnen waarin de vergoedingen betaald en geclaimd moeten worden. Om deze aspecten in te vullen is er een eventueel vervolgonderzoek nodig.

Om een opleidingsvergoedingensysteem in te voeren kan het Hoofdbestuur van de KNWU, onder goedkeuring van het Congres, besluiten om aan wielclubs en wielerteams de verplichting op te leggen tot het betalen van een opleidingsvergoeding in bepaalde gevallen. Welke gevallen dit zijn dient vastgelegd worden in het Algemeen Reglement van de KNWU. Het Congres van de KNWU is bevoegd om het Algemeen Reglement te wijzigen. Het Hoofdbestuur en het Congres besluiten bij meerderheid van stemmen. Indien leden weigeren om een opleidingsvergoeding te betalen op het moment dat dit wel verplicht is, wordt dit gezien als een overtreding van de statuten en reglementen van de KNWU. In de reglementen van de KNWU zijn voldoende bepalingen opgenomen om hiertegen op te treden in de vorm van een schorsing of boete.

1

Inleiding

1.1 Organisatiebeschrijving

De Koninklijke Nederlandsche Wielren Unie (hierna: KNWU) is de overkoepelende sportbond van en voor de wielersport in Nederland. Onder de verantwoordelijkheid van de KNWU vallen zeven disciplines van de wielersport. De bekendste hiervan zijn de Olympische disciplines wegwielrennen, baanwielrennen, fietscross en mountainbike. Daarnaast is de KNWU ook verantwoordelijk voor aangepast wielrennen, veldrijden en kunstwielrijden. De KNWU heeft een uniebureau in Nieuwegein, waar ongeveer twintig medewerkers werken. Het doel van de KNWU is het in Nederland verantwoord beoefenen en doen beoefenen van de wiel- en fietssport, alsmede het bevorderen en doen bevorderen van de wiel- en fietssport in al haar verschijningsvormen.¹ Hierbij richt de KNWU zich op breedtesport, wedstrijd sport en topsport.² De breedte wielersport wordt gevormd door alle sporters die de wielersport op recreatief niveau beoefenen. De KNWU richt zich steeds meer op deze doelgroep. Er zijn in Nederland namelijk honderdduizenden sportieve fietsers actief, die lang niet allemaal aangesloten zijn bij de KNWU. De wedstrijd sport bestaat uit de sporters die een wedstrijd licentie bij de KNWU hebben en aan wedstrijden deelnemen. Op het gebied van de top wielersport is een belangrijke taak van de KNWU het selecteren van wielrenners die namens de KNWU meedoen aan Wereld- en Europese kampioenschappen of de Olympische Spelen. Hiervoor is er per discipline een bondscoach aangesteld.

Om het doel te bereiken organiseert de KNWU verschillende wielerevenementen in Nederland, zoals wedstrijden, trainingen onder begeleiding van trainers en wielercinics. Daarnaast organiseert de KNWU diverse bijeenkomsten, applicatiedagen en opleidingen. Er zijn opleidingen voor het sporttechnische en het arbitraire kader. De sporttechnische opleidingen zijn gericht op het opleiden tot wieltrainer en de arbitraire opleiding is er om mensen op te leiden tot jurylid. Daarnaast biedt de KNWU nog een basiscursus tot KNWU-gelicenseerde soigneur aan. Door middel van deze opleidingen wordt de kwaliteit van de wielersport vergroot. Om deze activiteiten te kunnen verwezenlijken is de KNWU afhankelijk van geldmiddelen. Deze bestaan vooral uit subsidies, sponsorbijdragen, contributies van haar leden en donaties.³

1.2 Probleembeschrijving

De structuur van de wielersport zit vrij ingewikkeld in elkaar. Dit komt omdat er wielclubs en wielerteams op verschillende niveaus actief zijn, die zich vaak bezig houden met meerdere wiel disciplines. Tussen clubs en teams bestaan vaak verschillen. Zo zijn er clubs en teams die betere faciliteiten, meer onkostenvergoedingen, een betere begeleiding en/of een aantrekkelijker training- of wedstrijdprogramma bieden dan andere clubs en teams. Daarnaast hebben clubs en teams vaak verschillende doelen en/of ambities. Wielerteams bestaan vaak uit maar één team per discipline, zodat hier alle aandacht naar uit gaat, terwijl wielclubs vaak in vrijwel alle leeftijdscategorieën teams hebben. Voor sommige wielrenners kunnen deze verschillen tussen clubs en teams redenen zijn om over te stappen naar een andere club of een ander team. Een andere reden voor een wielrenner om over te stappen kan zijn dat hij het niveau van zijn huidige club of team ontgroeit is en een aantrekkelijk aanbod krijgt van een club of team waar hij op een hoger niveau wedstrijden kan fietsen.⁴ Sommige clubs en teams lokken de meest talentvolle wielrenners al op jonge leeftijd naar zich toe.

¹ Artikel 3 Statuten KNWU.

² http://www.knwu.nl/knwu/algemeen/algemene_informatie.html, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.

³ Artikel 4 Statuten KNWU.

⁴ Waar in dit onderzoek wordt verwezen naar 'hij', 'hem' of 'zijn' wordt tevens respectievelijk 'zij', 'haar' en 'haar' bedoeld.

In de huidige situatie is het zo dat een wielrenner die lid is van een wielclub of wielerteam, de vrijheid heeft om over te stappen naar een andere club of een ander team. Sommige clubs en teams investeren veel in het opleiden van jonge wielrenners, zodat ze wielrenners een goede begeleiding en opleiding kunnen bieden. Het opleiden en begeleiden van wielrenners kost tijd, energie en geld. Als wielrenners besluiten om tijdens of na hun opleiding over te stappen naar een andere club of een ander team, zorgt dit voor frustraties bij de 'oude' club of bij het 'oude' team. Doordat wielrenners de vrijheid hebben om over te stappen naar een andere club of een ander team, zien deze opleidende clubs en teams niets terug van hun investering in de opleiding. Hierdoor wordt er minder aandacht en geld geïnvesteerd in het opleiden van wielrenners.

Voor de KNWU is de begeleiding en opleiding van jonge wielrenners een belangrijk punt. Het doel van de KNWU is onder andere het bevorderen van de wielersport. Hiertoe behoort ook de kwaliteit van de wielersport en het bewaken hiervan. Zodra wielclubs en wielerteams minder aandacht besteden aan het opleiden van wielrenners, doordat deze vaak overstappen naar een andere club of naar een ander team, is er een kans dat de kwaliteit van de wielersport achteruit loopt.

Bij de KNWU komen er geregeld verzoeken van wielclubs en wielerteams binnen om een soort van transfersysteem in te voeren voor wielrenners die overstappen naar een andere club of een ander team. Naar aanleiding van deze verzoeken wil de KNWU de mogelijkheid laten onderzoeken tot het invoeren van een transfersysteem waarbij er een vergoeding moet worden betaald op het moment dat een wielrenner overstapt. Na grondig vooronderzoek heeft de onderzoeker ervoor gekozen om dit onderzoek toe te spitsen op de mogelijkheden tot het invoeren van een opleidingsvergoedingensysteem, omdat een opleidingsvergoedingensysteem een systeem is waarbij alleen een vergoeding hoeft te worden betaald voor jonge, talentvolle wielrenners. Deze opleidingsvergoeding moet worden betaald op het moment dat zo een talentvolle, jonge wielrenner zijn oude club of zijn oud team verlaat voor een nieuwe club of een nieuwe team, ter compensatie voor de kosten van het opleiden van deze wielrenner. Deze opleidingsvergoeding kan een vaste vergoeding zijn, maar kan ook aan de hand van het aantal opleidingsjaren berekend worden. Door het ontvangen van een opleidingsvergoeding worden wielclubs en wielerteams die veel investeren in de opleiding van wielrenners financieel gecompenseerd voor hun opleidingsinspanningen. De opleidingsvergoeding kan worden geïnvesteerd in bijvoorbeeld betere trainingsfaciliteiten. Hierdoor wordt de opleiding van jonge wielrenners gestimuleerd en gaat waarschijnlijk de kwaliteit van de wielersport omhoog. Daarnaast vormt een opleidingsvergoeding een blijk van waardering voor het werk van de opleidende clubs en teams.

In dit onderzoek wordt bepaald of het juridisch geoorloofd is om een opleidingsvergoedingensysteem in te voeren, voor welke overstappen dit geoorloofd is en hoe een dergelijk systeem door de KNWU ingevoerd en gehandhaafd kan worden. Aan de hand van een analyse van opleidingsvergoedingensystemen in de voetbalsport, honk- en softbalsport en de schaatssport in Nederland worden er twee mogelijke systemen voor de wielersport in Nederland beschreven. Het ene systeem houdt in dat de KNWU de opleidingsvergoeding centraal regelt en ook de betalingen via de KNWU gaan. Daarnaast is er een systeem denkbaar waarbij de clubs en teams onderling de opleidingsvergoeding uitvoeren. Dit betekent dat de clubs en teams bijhouden wanneer het recht op een opleidingsvergoeding ontstaat en dat zij deze aan elkaar voldoen. Daarnaast worden de verschillende aspecten van een opleidingsvergoedingensysteem bepaald die van belang zijn om vast te stellen. Een belangrijk aspect is het moment waarop een wielclub recht krijgt op een opleidingsvergoeding. Dit kan zijn op het moment dat een wielrenner een contract tekent bij een andere wielclub of wielerteam of pas op het moment dat hij uitkomt op het hoogste niveau. Ook is het van belang om vast te stellen over welke periode een opleidingsvergoeding dient te worden betaald en wat de hoogte van de opleidingsvergoeding wordt.

1.3 Centrale vraagstelling

De onderzoeksvraag die in dit onderzoek centraal staat is: *Welke systemen zijn geschikt om opleidingsvergoedingen in de wielersport te realiseren, gelet op het verenigingsrecht, het vrije verkeer van personen en de ontwikkelingen van opleidingsvergoedingen bij andere sportbonden?*

1.4 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om op 9 januari 2012 een onderzoeksrapport aan de KNWU op te leveren waarin aanbevelingen worden gedaan voor mogelijke opleidingsvergoedingensystemen en de manier waarop deze dienen te worden ingevoerd, zodat de KNWU een weloverwogen beslissing kan nemen over de invoering van een opleidingsvergoedingensysteem.

1.5 Verantwoording van bronnen en methoden

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van zowel desk- als fieldresearch. Het deskresearch bestaat uit een inhoudsanalyse van wetten, statuten, reglementen, jurisprudentie en literatuur. Om tot een goede inhoudsanalyse te komen is relevante informatie uit teksten geselecteerd, samengevat en zijn teksten en meningen van auteurs achterhaald, geordend en met elkaar vergeleken. Om een goed beeld van de relevante regelgeving te kunnen vormen is eerst relevante literatuur gezocht en aan de hand van deze literatuur zijn wetten, jurisprudentie, statuten en reglementen bestudeerd. Op deze manier zijn de juridische structuur van de KNWU en de belangrijkste bepalingen en arresten uit het EU-recht bestudeerd en uitgewerkt.⁵

Het fieldresearch heeft plaatsgevonden door binnen de KNWU informatie te verzamelen over de organisatie van de wielersport in Nederland. Daarnaast is onderzoek gedaan op het gebied van opleidingsvergoedingen bij sporten. Hiervoor zijn verschillende sportbonden benaderd om informatie. Er is voor de voetbalbond gekozen, omdat in het voetbal het opleidingsvergoedingensysteem het meest ontwikkeld is. Dit komt omdat er al arresten door het Europese Hof van Justitie zijn gewezen, waardoor de transferregels zijn aangepast en verbeterd. Ook is er hier een verschil in nationale en internationale regelingen. De schaatsbond is gekozen, omdat er binnen de schaatssport net als binnen de wielersport meerdere disciplines zijn. Voor de honk- en softbalbond is gekozen omdat er bij de KNWU bekend was dat deze ook werken met opleidingsvergoedingen en er hierover ook al informatie door de KNWU was ingewonnen. Om erachter te komen wat het beleid van deze bonden ten aanzien van opleidingsvergoedingen is, is er informatie opgevraagd en gehaald uit de statuten, reglementen en besluiten van deze bonden. Bij onduidelijkheden is er verder contact opgenomen met de sportbonden. Vanuit deze opleidingsvergoedingensystemen en de organisatie van de wielersport in Nederland, zijn er twee opleidingsvergoedingensystemen beschreven die mogelijk geschikt zijn voor de wielersport in Nederland. Daarnaast zijn de reglementen van de KNWU en de internationale wielersportorganisatie UCI geraadpleegd om erachter te komen of er regelgeving aanwezig is die het verbiedt om een opleidingsvergoedingensysteem in te voeren.

Verwijzingen naar geraadpleegde bronnen zijn opgenomen in de voetnoten en op het einde van dit onderzoeksrapport is een bronnenlijst opgenomen. Op basis hiervan is grotendeels het juridische deel van dit onderzoek ingevuld en is de betrouwbaarheid van dit onderzoek gewaarborgd.

1.6 Leeswijzer

Om de centrale vraag te kunnen beantwoorden worden de volgende deelvragen beantwoord:

1. *Hoe is de wielersport in Nederland georganiseerd?*

⁵ Van Schaaijk 2011, p. 88.

2. *In hoeverre heeft een opleidingsvergoedingensysteem een beperkende werking op het vrije verkeer van werknemers en dienstverrichters uit het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie?*
3. *Op welke wijze kan de KNWU wielclubs juridisch binden aan een opleidingsvergoedingensysteem?*
4. *Hoe is de opleidingsvergoeding in de voetbal-, honk- en softbal- en schaatssport geregeld?*
5. *Welke opleidingsvergoedingensystemen zijn geschikt voor de wielersport in Nederland?*
6. *Hoe dient een opleidingsvergoedingensysteem door de KNWU ingevoerd en gehandhaafd te worden?*

Deze deelvragen worden per hoofdstuk behandeld. Hoofdstuk twee gaat over de organisatie van de wielersport in Nederland. Hierbij worden de organisatiestructuur, de leden, de verhoudingen tussen de KNWU, wielclubs en wielrenners en de organen van de KNWU beschreven. Dit is van belang om een goed inzicht te krijgen in de KNWU en de wielersport in Nederland. In het derde hoofdstuk is uitgewerkt wanneer het volgens het EU-recht juridisch geoorloofd is de verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding voor een sporter in te voeren. Hoe een vereniging als de KNWU aan haar leden verplichtingen op kan leggen is beschreven in hoofdstuk vier. Hoofdstuk vijf geeft een analyse van opleidingsvergoedingssystemen in de voetbalsport, honk- en softbalsport en de schaatssport weer. In hoofdstuk zes worden de twee mogelijke opleidingsvergoedingensystemen voor de wielersport in Nederland beschreven en de verschillende aspecten die hierbij van belang zijn om vast te stellen, uitgewerkt. Hoe een opleidingsvergoedingensysteem door de KNWU kan worden ingevoerd en gehandhaafd kan worden, wordt beschreven in hoofdstuk zeven. In het laatste hoofdstuk worden conclusies getrokken, aanbevelingen gedaan en worden de kwesties beschreven waarvoor eventueel vervolgonderzoek is vereist. Voor de overzichtelijkheid begint elk hoofdstuk met een inleiding en wordt elk hoofdstuk afgesloten met een tussenconclusie.

2.1 Inleiding

De KNWU is de overkoepelende wielerbond van Nederland en organiseert verschillende wedstrijden, zoals de Nederlandse Kampioenschappen. Als Nederlandse wielerbond is de KNWU aangesloten bij het Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie (hierna: NOC*NSF) en de Union Cycliste Internationale (hierna: UCI).⁶ Het NOC*NSF is een Nederlandse sportorganisatie die ten doel heeft om de sport in Nederland te bevorderen. De UCI is de internationale organisatie voor de wielersport en verstrekt wielerslicenties aan UCI-teams, wielrenners die bij UCI-teams zijn aangesloten en aan de landen die lid zijn van de UCI. Daarnaast organiseert de UCI jaarlijks de Wereldkampioenschappen wielrennen en voor de meeste disciplines ook een internationale wielerscompetitie. Bij het wegwielrennen is dit de UCI World Tour, waar de beste achttien teams van de wereld aan mee mogen doen. Doordat de KNWU lid is van de UCI is zij gebonden aan de reglementen van de UCI. Naast de KNWU zijn er nog een aantal 'vrije' wielerbonden in Nederland actief, zoals de Nederlandse Wielren Bond (NWB) en de Brabantse Wielersfederatie (BWF). Deze hebben eigen reglementen en organiseren eigen wedstrijden. Dit onderzoek is in opdracht van de KNWU. De vrije bonden worden niet betrokken in dit onderzoek. In paragraaf 2.2 van dit hoofdstuk wordt de juridische organisatiestructuur van de KNWU beschreven. De leden van de KNWU komen in paragraaf 2.3 aan bod. Paragraaf 2.4 gaat over de licenties die wielrenners nodig hebben om wedstrijden te mogen fietsen. Daarna worden in paragraaf 2.5 de organen van de KNWU beschreven. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een tussenconclusie.

2.2 De juridische organisatiestructuur van de KNWU

De KNWU heeft de rechtsvorm van een vereniging. Op verenigingen zijn titel 1 en titel 2 van Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) 2 van toepassing. Titel 1 bevat de algemene artikelen en in titel 2 zijn specifiek de artikelen voor het verenigingsrecht geregeld. In het verenigingsrecht wordt onderscheid gemaakt tussen informele en formele verenigingen. De KNWU is bij notariële akte opgericht, wat betekent dat het een formele vereniging is. In artikel 2:27 BW zijn de eisen te vinden die gesteld worden aan de oprichting van een formele vereniging. Indien aan deze eisen is voldaan bezit een vereniging volledige rechtsbevoegdheid. Na controle van onder andere artikel 6 van de statuten van de KNWU, blijkt dat de KNWU aan de eisen van een formele vereniging voldoet. Ook de wielerverenigingen die lid zijn van de KNWU zijn bij notariële akte opgericht en bezitten volledige rechtsbevoegdheid. Dit heeft de KNWU verplicht gesteld in artikel 7 lid 1 sub a Statuten KNWU en dit blijkt uit de statuten van de wielerverenigingen. Verenigingen met volledige rechtsbevoegdheid kunnen dezelfde vermogensrechtelijke rechten en plichten aangaan als een burger, tenzij uit de wet het tegendeel voortvloeit. Dit volgt uit artikel 2:5 BW. Hierdoor kunnen wielerverenigingen met volledige rechtsbevoegdheid bijvoorbeeld een clubhuis of wielersparcours verkrijgen. Verenigingen met beperkte rechtsbevoegdheid worden vermogensrechtelijk gezien niet gelijkgesteld met burgers. Zij kunnen bijvoorbeeld geen registergoederen verkrijgen of erfgenaam zijn. Dit blijkt uit artikel 2:30 lid 1 BW. Deze verenigingen hoeven niet bij notariële akte te zijn opgericht en zijn niet verplicht om op schrift gestelde statuten te hebben.⁷

Het principe van een vereniging is dat alle leden gezamenlijk het beleid van de vereniging bepalen, dat gericht is op een bepaald doel. Met het doel wordt richting gegeven aan de activiteiten. Het doel van de KNWU en dat van de meeste wielerverenigingen is gericht op

⁶ Artikel A1.1 Algemeen Reglement KNWU.

⁷ Dijk & Van der Ploeg 2007, p. 45 e.v.

het beoefenen en bevorderen van de wielersport.⁸ Het doel van een vereniging mag wel het maken van winst bevatten, maar deze winst moet ten goede komen aan het doel en mag ingevolge artikel 2:26 lid 3 BW niet onder de leden worden verdeeld. Tevens bepaalt artikel 2:20 BW dat het doel niet in strijd mag zijn met de openbare orde.

2.3 Leden

Artikel 2:26 lid 1 BW bepaalt dat een vereniging een rechtspersoon met leden is. Wat betreft de gebondenheid aan een sportbond onderscheidt Van Staveren drie categorieën: een categorie waarbij alleen natuurlijke personen lid van de sportbond kunnen worden, een categorie waarbij alleen clubs lid van de sportbond kunnen worden en een categorie waarbij zowel clubs als de leden van die clubs lid van de sportbond kunnen worden.⁹ Het ledenbestand van de KNWU wordt voornamelijk gevormd door rechtspersonen. Dit kan worden afgeleid uit artikel 7 Statuten KNWU. Daarnaast zijn er nog natuurlijke personen lid van de KNWU. Dit zijn de bestuursleden van de wielersportclubs en wielerteams, persoonlijke leden van de KNWU en de ereleden en leden van verdienste van de KNWU. De persoonlijke leden zijn de leden van het Hoofdbestuur, het Congres, van de commissies en alle gediplomeerde houders van een kaderlicentie, zoals juryleden, trainers en soigneurs. Dit is bepaald in artikel B11 Algemeen Reglement KNWU (hierna: AR KNWU). De KNWU is dus een sportbond waarbij in principe alleen de clubs en teams lid zijn. In de wielersport in Nederland zijn er wielersportclubs en wielerteams actief. Wielersportclubs hebben de vorm van een vereniging en wielerteams hebben de vorm van een stichting. De wielersportclubs richten zich meestal op meerdere leeftijdscategorieën van wielrenners en vaak ook op meerdere disciplines. De wielerteams bestaan uit maar één wielerteam per discipline. Er zijn verschillende soorten teams. Voor het wegwielrennen zijn dit: UCI World Tour Teams, UCI Professional Continental Teams, UCI Continental Teams en UCI Women Teams. Daarnaast zijn er UCI Mountainbike Teams, UCI Baan Teams en UCI BMX Teams. Deze teams zijn zowel lid van de KNWU als van de UCI. In Nederland zijn er ook nog Landelijke Sponsor Teams en Landelijke Discipline Teams. Deze zijn niet aangesloten bij de UCI. Het verschil tussen deze twee soorten teams is dat Landelijke Discipline Teams verschillende teams hebben die in meerdere disciplines uitkomen en Landelijke Sponsor Teams komen in slechts één discipline uit. Het belangrijkste verschil tussen een vereniging en stichting is dat een stichting in tegenstelling tot een vereniging geen leden kent. Dit is uitdrukkelijk in artikel 2:285 lid 1 BW gesteld. Het voordeel hiervan is dat een stichting ook geen ledenvergadering kent, waardoor de stichting zelf het beleid kan bepalen. De wielrenners die voor een stichting fietsen zijn hierbij aangesloten door middel van een arbeidsovereenkomst of een ander contract. Er zijn ongeveer 203 verenigingen en 135 stichtingen lid van de KNWU.¹⁰

2.4 Licenties

De wielrenners zijn zelf dus geen lid van de KNWU, maar van een wielersportclub of aangesloten bij een wielerteam en hebben een licentie van de KNWU nodig om wedstrijden in Nederland te mogen fietsen. Dit is bepaald in artikel 1.1.010 Reglement van de Wielersport KNWU (hierna: RW KNWU). Op deze manier staan de wielrenners toch geregistreerd bij de KNWU. Om een licentie te krijgen dienen wielrenners lid te zijn van een wielersportclub of aangesloten te zijn bij een wielerteam. Wielrenners die lid zijn van een club kunnen ook voor een team fietsen. In de praktijk komen deze wielrenners meestal niet meer voor hun club uit. De licentiecategorieën zijn vastgelegd in artikel 1.1.036.01 RW KNWU en hieronder weergegeven in figuur 1:

Jeugd	8 t/m 14 jaar.
Nieuwelings	15 & 16 jaar.
Junioren	17 & 18 jaar.

⁸ Artikel 3 Statuten KNWU en o.a. artikel 3 Statuten Wielervereniging Snits, artikel 4 Statuten Amsterdamse Sportclub Olympia en artikel 3 Statuten Wielervereniging Brabantse Wal.

⁹ Van Staveren 2007, p. 48.

¹⁰ http://www.knwu.nl/verenigingen_stichtingen/verenigingen_en_stichtingen_knwu.html, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.

Beloften	19 t/m 22 jaar. Wielrenners die deel uit maken van een UCI World Tour Team of een UCI Professional Continental Team worden automatisch gekwalificeerd als Elite met contract.
Elite met contract	23 jaar en ouder. Wielrenners die deel uit maken van een UCI World Tour Team, UCI Professional Continental Team, UCI Mountainbike Team of UCI Baan Team worden gekwalificeerd als Professional A . Wielrenners die individueel uitkomen of deel uit maken van een UCI Continental Team en in het bezit zijn van een arbeidscontract worden gekwalificeerd als Professional B .
Elite zonder contract	23 jaar en ouder. Wielrenners die deel uit maken van een wielclub of een Landelijk Sponsor Team, Landelijk Discipline Team of UCI Continental Team en niet in het bezit zijn van een arbeidscontract.
Amateurs	Vanaf 19 jaar.
Masters	Vanaf 30 jaar, tenzij gekozen wordt voor de categorie Amateur of Elite. Er zijn drie leeftijdscategorieën, namelijk 30+, 40+ en 50+.
Sportklasse	Vanaf 19 jaar.

Figuur 1

Afhankelijk van de licentie is bepaald aan welke wedstrijden wielrenners deel mogen nemen. Voor de licenties zijn wielrenners jaarlijks een geldbedrag verschuldigd aan de KNWU. Voor het jaar 2012 betaalt een jeugdrenner € 30,- en een A-Professional € 600,-.¹¹

2.5 Organen

De wet geeft een vereniging veel vrijheid om de vereniging in te richten. Wel kan uit de wettelijke bepalingen worden afgeleid dat het bestuur en de algemene vergadering organen van de vereniging zijn. De organen worden verder beschreven in de statuten. Uit artikel 6 lid 2 Statuten KNWU blijkt dat het Congres, het Hoofdbestuur, de districts- en afdelingsvergaderingen en -besturen, de door de KNWU erkende belangenverenigingen en de verschillende commissies van de KNWU, de organen van de KNWU zijn.

2.5.1 Congres

In beginsel maken volgens artikel 2:38 BW de leden van een vereniging deel uit van de algemene vergadering waar ze een stem hebben. De essentie van lid zijn van een vereniging is dat leden zeggenschap in de vereniging hebben.¹² Bij de KNWU is er volgens artikel 15 lid 1 sub a Statuten KNWU het Congres, dat de algemene vergadering vormt. Het Congres is het hoogste bestuurlijke orgaan van de KNWU. Op het Congres wordt het door het Hoofdbestuur uit te voeren beleid bepaald. Dit gebeurt door het nemen van besluiten in vergaderingen. Het Congres houdt tweemaal per jaar een vergadering. Dit is bepaald in artikel 16 Statuten KNWU. Volgens artikel 2:40 lid 1 BW en artikel 17 lid 1 Statuten KNWU heeft het Congres alle bevoegdheden, die niet door de wet of statuten aan andere organen zijn opgedragen. Artikel 17 lid 3 Statuten KNWU bepaalt dat het Congres onder andere de bevoegdheid heeft tot het vaststellen en wijzigen van de Statuten en het Algemeen Reglement. Daarnaast kan het Congres volgens lid 6 van dit artikel het Hoofdbestuur ter verantwoording roepen over het gevoerde beleid.

Ondanks dat in beginsel de leden van een vereniging de algemene vergadering vormen, schept artikel 2:39 BW de mogelijkheid dat er statutair kan worden bepaald dat de algemene vergadering kan bestaan uit afgevaardigden die door de leden worden gekozen. Dit gebeurt vaak voornamelijk uit praktisch oogpunt. Het is namelijk onmogelijk om honderden leden bij elkaar te roepen op een algemene vergadering en om beslissingen te nemen.¹³ Ook bij het KNWU bestaat het Congres uit afgevaardigden. Dit zijn afgevaardigden van de districten,

¹¹ KNWU Besluit Tarieven 2012.

¹² Asser, Van der Grinten & Maeijer 1997, nr. 265.

¹³ Kollen 2008, p. 87 e.v.

afdelingen en belangenorganisaties van de KNWU. Het Congres bestaat uit adviserende en stemgerechtigde congresleden. Artikel 15 lid 1 sub b Statuten KNWU bepaalt dat de afgevaardigden van districten, afdelingen en belangenorganisaties stemgerechtigde congresleden zijn. De adviserende leden zijn ingevolge artikel C2.2 AR KNWU: (1) de hoofdbestuurleden, (2) ereleden en leden van verdienste, (3) de directeur van de KNWU en (4) zij, die als zodanig door de KNWU zijn toegelaten. Adviserende leden hebben alleen spreekrecht en geen stemrecht.

Indien de algemene vergadering uit afgevaardigden bestaat, moet ieder lid volgens artikel 2:39 lid 1 BW aan de verkiezing van afgevaardigden deel kunnen nemen. Artikel 15 lid 1 sub b Statuten KNWU bepaalt dat de afgevaardigden door de desbetreffende organen benoemd worden. De afgevaardigden van de districten worden volgens artikel F2.3 AR KNWU gekozen door de districtsbesturen. Artikel F2.4 AR KNWU bepaalt dat de gezamenlijke afdelingen de afgevaardigden kiezen die stemrecht hebben op het Congres. De vier afgevaardigden van de belangenorganisaties worden door de belangenorganisaties gekozen. Dit is bepaald in artikel G2.1 AR KNWU.

2.5.2 Hoofdbestuur

Artikel 2:44 lid 1 BW bepaalt dat het bestuur van een vereniging belast is met het besturen van de vereniging. Het Hoofdbestuur van de KNWU bestaat volgens artikel 18 Statuten KNWU uit een voorzitter, penningmeester en minstens drie andere leden. Volgens artikel 18 lid 2 Statuten KNWU worden de leden van het Hoofdbestuur door het Congres gekozen. Dit is wettelijk bepaald in artikel 2:37 lid 1 BW. Artikel 19 Statuten KNWU gaat over de taken en bevoegdheden van het Hoofdbestuur van de KNWU. Volgens lid 2 van dit artikel bestaat het takenpakket van het Hoofdbestuur onder andere uit de bevordering van de goede gang van zaken binnen de KNWU, het voorbereiden van zaken voor het Congres, het beheer van het vermogen en het personeelsbeleid. Daarnaast is het Hoofdbestuur volgens artikel 19 lid 4 juncto artikel 23 Statuten KNWU bevoegd tot het nemen van bestuursbesluiten over de jaarrekening en de verantwoording hiervan. Ook is het Hoofdbestuur bevoegd te besluiten tot het aangaan van overeenkomsten namens de KNWU en om verplichtingen aan te gaan voor leden van de KNWU, zie artikel 20 lid 1 Statuten KNWU. Daarnaast vertegenwoordigt volgens lid 2 van dit artikel het Hoofdbestuur de KNWU in en buiten rechte. Artikel 8 lid 3 Statuten KNWU bepaalt dat het Hoofdbestuur, onder goedkeuring van het Congres, de financiële voorwaarden van het lidmaatschap vaststelt. Vergaderingen van het Congres worden op grond van artikel 2:41 lid 1 BW en artikel 16 lid 3 Statuten KNWU bijeengeroepen door het Hoofdbestuur.

2.5.3 Districten en afdelingen

De KNWU is ingericht in acht districten en drie afdelingen. Dit zijn volgens artikel F1.1 AR KNWU regionaal ingerichte bestuursorganen van de KNWU. De districten houden zich bezig met de regionale bestuurlijke coördinatie op het gebied van baanwielrennen, veldrijden, mountainbiken en wegwielrennen en de afdelingen zorgen voor de bestuurlijke coördinatie van fietscross en kunstwielrijden.¹⁴ De districten en afdelingen vertegenwoordigen de stichtingen en verenigingen en hun leden die in het betreffende district of de betreffende afdeling gevestigd zijn. De KNWU communiceert met de afdelingen en districten en deze communiceren met de verenigingen en stichtingen, die weer met hun leden (wielrenners) communiceren.

De mogelijkheid tot het vormen van afdelingen (en districten) binnen een vereniging is geschept in artikel 2:41a BW. Bij de KNWU is er sprake van territoriale districten en afdelingen. Deze districten en afdelingen zijn geen rechtspersonen en hebben een reglement, algemene vergadering en bestuur. Dit betekent dat de artikelen 2:37 BW tot en met 2:41 BW ook op deze districten en afdelingen van toepassing zijn.¹⁵ De leden van de

¹⁴ http://www.knwu.nl/knwu/congres/districten_en_afdelingen.html, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.

¹⁵ Kollen 2007, p. 70.

districten en afdelingen zijn de leden van de KNWU die in de desbetreffende districten en afdelingen gevestigd zijn. De afdelingen en districten van de KNWU zijn dus geen zelfstandige verenigingen en hebben onder andere als taken het communiceren met de verenigingen en stichtingen binnen hun afdeling of district en het vertegenwoordigen van hun afdeling of district op het Congres. Dit blijkt uit de districts- en afdelingsreglementen.¹⁶

De leiding van de districten en afdelingen berust volgens artikel F1.3 AR KNWU bij de districts- en afdelingsbesturen. Deze besturen worden gekozen op de districts- en afdelingsvergaderingen. Dit is in artikel F1.4 AR KNWU en in de districts- en afdelingsreglementen bepaald. Op deze vergaderingen hebben volgens artikel F2.1 AR KNWU de volgende personen stemrecht: (a) drie afgevaardigden van aangesloten verenigingen, (b) twee afgevaardigden van aangesloten stichtingen, (c) de tot het district of afdeling behorende ereleden van verdienste en (d) de tot het district of afdeling behorende persoonlijke leden van de KNWU. Wielrenners die lid zijn van een wielervereniging hebben op grond van artikel B12.1 lid 1 sub a AR KNWU stemrecht op de algemene vergadering van de wielervereniging waarvan ze lid zijn.

2.5.4 Belangenorganisaties

Belangenorganisaties zijn geregeld in Hoofdstuk G AR KNWU. Artikel G1 AR KNWU geeft de definitie van belangenorganisaties: *zij zijn de bundeling van de in Nederland gevestigde, georganiseerde en bij de KNWU aangesloten stichtingen en/of leden en/of licentiehouders van de KNWU die zich hebben verenigd om een bepaald gemeenschappelijk doel, dat zodanig door de KNWU is erkend, binnen de KNWU te vertegenwoordigen*. Uit artikel 15 lid 2 Statuten KNWU blijkt dat er een belangenorganisatie voor wedstrijdorganisatoren, sponsorgroeperingen en topsporters is. Deze belangenorganisaties vertegenwoordigen ingevolge artikel B6.2 AR KNWU de aangesloten belanghebbenden op het Congres.

2.5.5 Commissies

Artikel E1 AR KNWU bepaalt dat het Congres en het Hoofdbestuur commissies op kunnen stellen. De commissies hebben een ondersteunende functie bij de voorbereiding en uitvoering van het beleid. Er zijn vier sporttakcommissies: Commissie Baansport, Commissie Fietscross, Commissie Off-road en een Commissie Wegsport. Daarnaast heeft de KNWU een commissie Jury en Reglementen, Commissie van Beroep, Protestcommissie, Disciplinaire Commissie, Antidopingcommissie en een Financiële Commissie.¹⁷ De taken, bevoegdheden en de samenstelling van de commissies zijn geregeld in het Reglement op de Commissies van de KNWU.

2.6 Tussenconclusie

Er zijn verschillende wielerbonden actief in Nederland. De KNWU is echter als enige wielerbond officieel aangesloten bij het NOC*NSF en de UCI. De KNWU en de bij de KNWU aangesloten clubs zijn verenigingen met volledige rechtsbevoegdheid. Dit betekent dat ze dezelfde rechten en plichten kunnen aangaan als een burger. Het ledenbestand van de KNWU bestaat voornamelijk uit de aangesloten wielclubs en wielerteams. De wielrenners zijn lid van deze wielclubs of aangesloten bij deze wielerteams en zijn door middel van een licentie aangesloten bij de KNWU om wedstrijden te mogen fietsen.

De leden van een vereniging vormen samen de algemene vergadering. De algemene vergadering bepaalt het uit te voeren beleid dat gericht is op het doel van de vereniging. De algemene vergadering van de KNWU is het Congres. Het Congres houdt tweemaal per jaar een vergadering en heeft onder andere de bevoegdheid om de statuten en reglementen van de KNWU te wijzigen. Het Congres van de KNWU bestaat niet uit alle leden van de KNWU, maar uit afgevaardigden van de districten, afdelingen en belangenorganisaties van de KNWU. Naast het Congres is het Hoofdbestuur een belangrijk orgaan van de KNWU. De

¹⁶ Voor het District Zuid-Holland zie de artikelen 2, 6 en 10 van het Districtsreglement Zuid-Holland.

¹⁷ <http://www.knwu.nl/knwu/commissies/commissies.html>, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.

belangrijkste taken van het Hoofdbestuur van de KNWU zijn het voorbereiden van het Congres, besluiten nemen over de jaarrekening, het aangaan van overeenkomsten namens de KNWU en verplichtingen voor de leden aangaan. Ook stelt het Hoofdbestuur, onder goedkeuring van het Congres de financiële voorwaarden van het lidmaatschap vast. Om de KNWU te besturen wordt het Hoofdbestuur bij de voorbereiden en uitvoering van het beleid ondersteund door een aantal commissies.

De KNWU is ingericht in districten en afdelingen. Dit zijn de regionale bestuursorganen van de KNWU. De districten houden zich bezig met de coördinatie van de disciplines baanwielrennen, veldrijden, mountainbiken en wegwielrennen en de afdelingen met de coördinatie van fietscross en kunstwielrijden. Zij zijn geen zelfstandige verenigingen en vertegenwoordigen de wielclubs en wielrenners uit hun regio. Zij hebben een eigen reglement, algemene vergadering en bestuur. Daarnaast heeft de KNWU enkele belangenorganisaties, namelijk een belangenorganisatie voor wedstrijdorganisatoren, sponsorgroeperingen en topsporters. De belangenorganisaties vertegenwoordigen de aangesloten belanghebbenden op het Congres.

3

De beperkende werking van een opleidingsvergoedingensysteem voor het vrije verkeer van werknemers en dienstverrichters

3.1 Inleiding

Artikel 26 lid 2 van het Verdrag betreffende de Werking van de Europese Unie (hierna: VWEU) omschrijft de interne markt als een ruimte zonder binnengrenzen waarin het vrij verkeer van goederen, personen, diensten en kapitaal gewaarborgd is. Het vrije verkeer is één van de belangrijkste pijlers van de interne markt. In artikel 45 VWEU is geregeld dat het verkeer van werknemers binnen de Europese Unie vrij is. Krachtens lid 2 van dit artikel houdt dit de afschaffing in van elke discriminatie op grond van nationaliteit tussen werknemers in de lidstaten van de Europese Unie, wat betreft werkgelegenheid, beloning en overige arbeidsvoorwaarden. Dit heeft volgens lid 3 tot gevolg dat een werknemer vrij is om in te gaan op een feitelijk aanbod tot tewerkstelling, zich te verplaatsen binnen het grondgebied van de lidstaten en hier te verblijven teneinde een beroep uit te oefenen. Deze bepalingen zouden ervoor kunnen zorgen dat wanneer een wielersportclub of wielerteam verplicht is tot het betalen van een opleidingsvergoeding voor een overstappende wielrenner, dit een beperkende werking heeft op het vrije verkeer van werknemers binnen de Europese Unie. Om als wielrenner een beroep te doen op de vrije verkeer-bepalingen moet er in beginsel aan vier voorwaarden worden voldaan. Ten eerste dient er voldaan te worden aan het begrip werknemer. Daarnaast moet er sprake zijn van een economische activiteit, dient de wielrenner een onderdaan van een van de lidstaten van de EU te zijn en moet er een grensoverschrijdend element aanwezig zijn. Deze voorwaarden worden achtereenvolgens in de paragrafen 3.2 tot en met 3.5 behandeld. Daarna wordt in paragraaf 3.6 aan de hand van het *Bosman*-arrest en het *Bernard*-arrest ingegaan op de vraag wanneer een vergoeding bij een transfer geoorloofd is. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een tussenconclusie.

3.2 Werknemer of dienstverrichter

Om te kunnen bepalen of een opleidingsvergoedingensysteem het vrije verkeer van werknemers en dienstverrichters beperkt, is het van belang om te achterhalen in hoeverre een sporter onder de bepalingen van het VWEU valt. Een sporter kan als werknemer (artikel 45 VWEU) of dienstverrichter (artikel 56 VWEU) beschouwd worden. Voor een individuele sporter is het namelijk mogelijk dat er geen werkzaamheden in loondienst worden verricht, maar dat hij bijvoorbeeld zijn diensten beschikbaar stelt als vrije beroepsbeoefenaar.¹⁸ Het onderscheid tussen werknemer en dienstverrichter wordt voornamelijk gemaakt op basis van het gezagselement. Bij ploegsporten, zoals bijvoorbeeld voetbal, zal dit gezagselement eerder aanwezig zijn dan bij individuele sporten, omdat een voetballer niet kan kiezen aan welke wedstrijden hij deelneemt en hij verplichte trainingen moet afwerken. De wielersport is ook voornamelijk een ploegsport. Bij de meeste wielersportdisciplines worden wedstrijden in ploegen gereden en indien een wielrenner wint, is hier vaak een bijdrage van de ploeg aan vooraf gegaan. Bij wielrenners die mogelijk als werknemers in de zin van het VWEU beschouwd kunnen worden is er sprake van een gezagsverhouding. Deze wielrenners staan onder contract, kunnen niet zelf bepalen aan welke wedstrijden ze deelnemen en hebben vaak verplichte trainingstages. Dat een (semi)beroepswielrenner niet kan kiezen aan welke wedstrijden hij deelneemt, blijkt onder andere uit artikel 1.1.042 UCI Cycling Regulations (hierna: UCI CR). Een wielrenner van een team dat geregistreerd staat bij de UCI mag namelijk niet deelnemen aan wedstrijden, zonder uitdrukkelijke toestemming van zijn team.

Indien het gezagselement ontbreekt, zoals eerder aangenomen kan worden bij individuele sporten, worden deze sporters gezien als dienstverrichters. In de wielersport kunnen wielrenners, naast werknemer zijn, ook als dienstverrichter voor een team uitkomen. Voor wielrenners van UCI World Tour Teams blijkt dit uit artikel 2.15.115bis UCI CR en voor

¹⁸ Olfers 2008, p. 103.

wielrenners van Pro Continental Teams volgt dit uit artikel 2.16.036bis UCI CR. In het geval een sporter als dienstverrichter beschouwd wordt, kan artikel 45 VWEU in samenhang met artikel 56 VWEU worden gezien.¹⁹ Daarnaast heeft het Europese Hof van Justitie in het *Walrave en Koch*-arrest bepaald dat het onderscheid tussen werknemers en dienstverrichters niet van belang is, in het geval het gaat om het vrije verkeer van werknemers en dienstverrichters.²⁰

Om als wielrenner een beroep op artikel 45 VWEU te doen dient hij dus te worden beschouwd als dienstverrichter of dient er te worden voldaan aan het begrip werknemer. Het VWEU geeft geen definitie van het begrip werknemer, vandaar dat er aansluiting dient te worden gezocht in de jurisprudentie van het Europese Hof van Justitie. In het arrest *Lawrie Blum* heeft het Hof van Justitie het volgende bepaald:

*'bij de omschrijving van het begrip werknemer in de zin van artikel 39 EG-verdrag (nu artikel 45 VWEU) moet er worden uitgegaan van objectieve criteria die, wat de rechten en plichten van de betrokkenen betreft, kenmerkend zijn voor de arbeidsverhouding. Het hoofdkenmerk van een arbeidsverhouding is, dat iemand gedurende een bepaalde tijd voor een ander en onder diens gezag prestaties levert en als tegenprestatie een vergoeding ontvangt.'*²¹

Daarnaast heeft het Hof van Justitie in het *Levin*-arrest beslist:

*'de arbeid dient reëel en daadwerkelijk, en niet slechts marginaal en bijkomstig te zijn.'*²²

Dit wil zeggen dat een wielrenner als werknemer in de zin van het VWEU aangemerkt wordt als hij gedurende een bepaalde tijd bij een wielclub of wielerteam, die het gezag over hem uitoefent, prestaties levert en hiervoor een vergoeding krijgt. Het leveren van deze prestaties wordt gezien als het verrichten van arbeid. Deze arbeid dient reëel en daadwerkelijk te zijn. Hierbij is het niet van belang welke prestaties een wielrenner behaalt of waaruit en door wie zijn vergoeding wordt betaald.²³

3.3 Economische activiteit

Naast het feit dat een wielrenner als werknemer of dienstverrichter aangemerkt dient te worden gelden er nog drie andere voorwaarden om een beroep op de vrij verkeer-bepalingen uit het VWEU te kunnen doen. De tweede voorwaarde is dat er sprake moet zijn van een economische activiteit. Het Hof van Justitie bepaalde namelijk in 1974 al in het *Walrave en Koch*-arrest het volgende:

*'sportbeoefening valt slechts onder het gemeenschapsrecht, in zoverre zij een economische activiteit in de zin van het EG-verdrag vormt.'*²⁴

Later is dit onder andere in de arresten *Donà* en *Bosman* herhaald,²⁵ met in het *Donà*-arrest de volgende toevoeging:

*'de activiteiten van beroeps- of semiberoepssporters vallen onder het gemeenschapsrecht, omdat zij een werkzaamheid in loondienst uitoefenen of bezoldigde diensten verrichten.'*²⁶

¹⁹ Scheerder, Van Tuyckom & Vermeersch 2007, p. 54.

²⁰ HvJ EG 12 december 1974, zaak C-36/74, *Jur.* 1974, p. 1405, r.o. 7.

²¹ HvJ EG 3 juli 1986, zaak C-66/85, r.o. 17 (*Lawrie-Blum*).

²² HvJ EG 23 maart 1982, zaak C-53/81 (*Levin*).

²³ Olfers 2008, p. 102.

²⁴ HvJ EG 12 december 1974, zaak C-36/74, r.o. 4 (*Walrave en Koch*).

²⁵ HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93, (*Bosman*).

²⁶ HvJ EG 14 juli 1976, nr. C-13/76, r.o. 12 (*Donà*).

Een vergoeding krijgen of een andere op geld waardeerbare tegemoetkoming voor een prestatie, kan aangemerkt worden als het verrichten van een economische activiteit. Dit wil in ieder geval zeggen dat het als sporter verrichten van arbeid in loondienst of het verrichten van bezoldigde diensten, een economische activiteit vormt. Hiermee worden in feite de begrippen werknemer en dienstverrichter gekoppeld aan het verrichten van een economische activiteit. Een wielrenner die als werknemer of dienstverrichter gekwalificeerd kan worden, verricht dus economische activiteiten in de zin van het VWEU en kan, mits er aan de overige voorwaarden is voldaan, een beroep doen op de vrij verkeer-bepalingen.²⁷

3.3.1 Beroeps- en semiberoepswielrenners

Beroeps- en semiberoepswielrenners zijn werknemers of dienstverrichters en verrichten daarmee economische activiteiten in de zin van het VWEU. De als beroep bedreven sport is namelijk een bezoldigde werkzaamheid, waardoor het een economisch karakter heeft en onder de bepalingen van het VWEU valt.²⁸ Alle wielrenners die fietsen voor een UCI World Tour Team of UCI Professional Continental Team zijn beroepswielrenners. Deze teams zijn namelijk verplicht om arbeidsovereenkomsten af te sluiten met hun wielrenners. Dit is bepaald in de artikelen 1.1.038.11 KNWU RW en 2.15.111 en 2.16.036 UCI CR. In Nederland hebben deze wielrenners recht op het in Nederland geldende wettelijke minimumloon voor een voltijdse werknemer.

UCI Baan Teams en UCI Mountainbike Teams zijn volgens de artikelen 3.7.009 UCI CR en 3.7.023 KNWU RW verplicht om contracten af te sluiten met hun wielrenners. Daarnaast is in artikel 2.17.009 UCI CR bepaald dat de KNWU de bevoegdheid heeft om een team een professionele status te geven en vrij is om zowel professionele als niet-professionele wielrenners toe te laten tot een Continental- en Women Team. Artikel 2.17.030 UCI CR bepaalt dat ook UCI Continentale Teams en UCI Women Teams verplicht contracten met hun wielrenners moeten sluiten. De KNWU heeft bepaald dat dit ook voor wielrenners van Landelijke Teams het geval moet zijn. Uit artikel 1.1.038.11 onder c.2 KNWU RW blijkt dat wielrenners die voor een UCI Continental Team, Landelijk Team en wielrensters die voor een UCI Women Team fietsen, minstens 60% van het wettelijke minimumloon van een voltijdse werknemer op basis van een 23-urige werkweek ontvangen. Dit zijn beroeps- of semiberoepswielrenners. Zowel beroepswielrenners als semiberoepswielrenners staan onder het gezag van hun team en verrichten 'reële en daadwerkelijke arbeid'. Dit laatste blijkt uit het feit dat deze beroeps- en semiberoepswielrenners naast hun wedstrijdschema elke dag meerdere uren trainen om zo goed mogelijk te presteren.²⁹ Deze wielrenners voldoen dus aan het begrip werknemer of dienstverrichter en verrichten daardoor economische activiteiten.

3.3.2 Amateurwielrenners

Naast beroepswielrenners zijn er de 'amateurs'. In de wielersport in Nederland zijn de amateurs een licentiecategorie, maar dat wordt in deze paragraaf niet bedoeld met amateurwielrenners. Het verschil tussen beroepssporters en amateurs is dat bij amateurs het doel niet gericht is op het leveren van prestaties waarvoor ze een vergoeding ontvangen. Een amateur sport vaak om sociale redenen of om het fysiek of mentaal welzijn van degene.³⁰ Er is dan in beginsel geen sprake van het verrichten van een economische activiteit. Zoals eerder vastgesteld, kunnen volgens het *Walrave en Koch*-arrest sporters alleen een beroep op de vrij verkeer-bepalingen doen, indien er sprake is van een economische activiteit. Dit is het geval bij het tegen beloning verrichten van arbeid. Amateurs ontvangen, in tegenstelling tot beroepssporters, in beginsel geen beloning en kunnen daardoor geen beroep op de vrij verkeer-bepalingen van het VWEU doen.

²⁷ Vermeersch 2009, p. 230.

²⁸ Olfers 2008, p. 95.

²⁹ Olfers 2008, p. 104.

³⁰ Olfers 2008, p. 94.

Maar ook binnen de amateursport kan er onderscheid gemaakt worden. Zo zijn er eliterenners met een contract die voor een club of team fietsen. Deze wielrenners steken vaak ook veel vrije tijd in de sport en proberen onder druk zo goed mogelijk te presteren. Er kan dan aangenomen worden dat er sprake is van reële en daadwerkelijke arbeid, die niet bijkomstig en marginaal is. De contracten die deze wielrenners hebben gesloten bestaan echter vaak alleen maar uit onkostenvergoedingen, waardoor ze geen beloning ontvangen voor hun prestaties. Het verkrijgen van een beloning of loon is een voorwaarde voor het bestaan van een arbeidsovereenkomst. Hieronder wordt niet begrepen de werkelijk gemaakte kosten in verband met de verrichte arbeid. Maar, indien de onkostenvergoedingen hoger zijn dan de werkelijk gemaakte kosten, kan dit ook worden beschouwd als een beloning of loon. De belastingrechter in Nederland oordeelde in 1980 namelijk dat de verhouding tussen een amateursportvereniging en haar spelers van het eerste team een dienstbetrekking was, omdat deze spelers een ongespecificeerde onkostenvergoeding ontvingen van 400 à 500 gulden per maand.³¹ Naast onkostenvergoedingen mogen deze wielrenners vaak meedelen in wedstrijdgelde of ontvangen ze startpremies. Ook dit zijn beloningen. Indien er dan ook sprake is van een gezagsverhouding, is er in principe een arbeidsovereenkomst gesloten.³² In dat geval worden ook deze wielrenners beschouwd als werknemers, wat betekent dat ze economische activiteiten verrichten. Voor het bestaan van een economische activiteit is het dus niet vereist dat een wielrenner in ruil voor zijn prestaties een vergoeding ontvangt die overeenkomt met het minimumloon. Daarmee krijgt het begrip economische activiteit een ruime interpretatie.³³

Daarnaast heeft het Hof van Justitie in de zaak *Deliège* aangenomen dat het feit dat een sportbond sporters aanmerkt als amateurs, niet wil zeggen dat er geen sprake is van economische activiteiten:

*'[...]de enkele omstandigheid dat een sportvereniging of -federatie eenzijdig de aangesloten sportbeoefenaren als amateur kwalificeert, sluit niet uit dat die sportbeoefenaren economische activiteiten in de zin van het EG-Verdrag uitoefenen.'*³⁴

Het feit dat een wielrenner niet als werknemer of dienstverrichter aangemerkt wordt, wil dus niet zeggen dat hij geen economische activiteit verricht. Hieruit blijkt dat indien een wielrenner een vorm van beloning krijgt voor zijn prestaties, die hoger is dan de gemaakte kosten, en er sprake is van een gezagsverhouding, er sprake is van een economische activiteit, ook al wordt hij als amateur beschouwd. Het begrip amateur of werknemer of dienstverrichter is dus niet bepalend voor de toepassing van het VWEU, maar wel de vraag of er sprake is van beloning. Een amateurwielrenner heeft nog meer mogelijkheden om een beroep te doen op de bepalingen uit het VWEU, ook al verricht hij geen economische activiteiten. Bijvoorbeeld indien een persoon naar een andere lidstaat verhuist vanwege zijn werk, heeft hij het recht om in deze lidstaat als amateursporter een sport te beoefenen, zonder gediscrimineerd te worden. Dit is een 'impliciet recht'. De gedachte hierachter is dat het beoefenen van een sport een factor kan zijn tot bijdrage aan de integratie van een migrerende werknemer. Een werknemer die in een andere lidstaat verblijft kan zich op basis van het VWEU verzetten tegen een discriminerende behandeling op het gebied van sport. Dit vloeit voort uit een zaak bij het Hof van Justitie van de Europese Commissie tegen de Spaanse voetbalbond. In deze zaak weerde de Spaanse voetbalbond buitenlandse spelers uit de regionale amateurcompetities en stelde zij voor deze spelers een leeftijdsgrens in, die niet gold voor Spaanse spelers. Het Hof van Justitie oordeelde dat amateursporters die hun sport niet op economische wijze beoefenen toch een beroep kunnen doen op het vrije verkeer van werknemers.³⁵

³¹ HR 12 maart 1980, BNB 1980, 118.

³² Van Staveren 2007, p. 116.

³³ Vermeersch 2009, p. 230.

³⁴ HvJ EU 11 april 2000, nr. C-51/96, r.o. 46 (*Deliège*).

³⁵ Scheerder, Van Tuyckom & Vermeersch 2007, p. 56.

3.4 Onderdanen van de lidstaten van de EU

De derde voorwaarde is dat alleen onderdanen van de lidstaten van de Europese Unie een beroep kunnen doen op de bepalingen uit het VWEU. Hier kunnen onder bepaalde omstandigheden echter uitzonderingen op gemaakt worden, waardoor onderdanen van derde landen ook een beroep op het VWEU kunnen doen. Dit kan voornamelijk door middel van akkoorden die de EU met bepaalde landen heeft afgesloten.³⁶

3.5 Grensoverschrijdend verkeer

De vierde voorwaarde voor het vrije verkeer van werknemers en dienstverrichters is dat er een grensoverschrijdend element aanwezig dient te zijn. Dit betekent dat situaties die geheel in de interne sfeer van een lidstaat liggen, niet onder de bescherming van artikel 45 VWEU vallen.³⁷ Het Hof van Justitie heeft in het *Bosman*-arrest bepaald dat dit ook voor de sport geldt:

*'het is vaste rechtspraak dat de verdragsbepalingen inzake het vrije verkeer van werknemers, inzonderheid artikel 39 EG-verdrag, niet kunnen worden toegepast op situaties die geheel in de interne sfeer van een Lid-Staat liggen, dat wil zeggen situaties die geen enkele aanknoping hebben met die welke door het gemeenschapsrecht geregeld worden.'*³⁸

Dit heeft tot gevolg dat het VWEU binnen Nederland geen beperkende werking heeft ten aanzien van wielrenners die van een Nederlandse wielclub of een Nederlands wielerteam naar een andere Nederlandse wielclub of een ander Nederlands wielerteam overstappen en alleen wedstrijden in Nederland rijden. Het komt echter vaak voor dat wielrenners die lid zijn van een Nederlandse wielclub of een Nederlands wielerteam en een KNWU-licentie hebben, wedstrijden rijden in bijvoorbeeld België of Duitsland. In dat geval is er wel een grensoverschrijdend element aanwezig. Hiertoe heeft het Hof van Justitie beslist in de *Deliège*-zaak.³⁹ Ook in het *Bosman*-arrest was er geen sprake van een geheel interne situatie. Bosman was wel een Belgische speler waarvan een transfer werd geblokkeerd door een Belgische club, maar Bosman had een arbeidsovereenkomst gesloten met een Franse club. Dit zorgde ervoor dat er een grensoverschrijdend element aanwezig was.⁴⁰ Er is dus maar kleine aanleiding nodig tot het aannemen van een situatie waarin er sprake is van grensoverschrijdend verkeer.

Voor situaties die geheel in de interne sfeer van Nederland liggen, is het Nederlandse recht bepalend. Volgens het Nederlandse arbeidsrecht kunnen arbeidsovereenkomsten altijd beëindigd worden. Arbeidscontracten voor bepaalde tijd lopen in de meeste gevallen volgens artikel 7:667 lid 1 BW af, als de tijdsduur van het contract is verstreken.⁴¹ Daarnaast bepaalt artikel 7:667 lid 3 BW dat werknemer en werkgever schriftelijk overeen kunnen komen om de arbeidsovereenkomst tussentijds te beëindigen.⁴² Arbeidscontracten voor onbepaalde tijd eindigen volgens artikel 7:667 lid 6 BW door opzegging. Daarnaast kunnen arbeidsovereenkomsten volgens artikel 7:685 BW bij de kantonrechter worden ontbonden. Indien een arbeidsovereenkomst beëindigd is, is de werknemer vrij om bij een andere werkgever in dienst te gaan. Dit kan een beperking op een opleidingsvergoedingensysteem zijn met betrekking tot wielrenners die aan het einde van hun arbeidsovereenkomst zijn.

Of het betalen van een opleidingsvergoeding aan het einde van een contract van een werknemer volgens EU-recht gerechtvaardigd is, wordt in paragraaf 3.6 beschreven.

³⁶ Scheerder, Van Tuyckom & Vermeersch 2007, p. 56.

³⁷ Scheerder, Van Tuyckom & Vermeersch 2007, p. 58.

³⁸ HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93, r.o. 89 (*Bosman*).

³⁹ HvJ EU 11 april 2000, nr. C-51/96, r.o. 58 (*Deliège*).

⁴⁰ HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93, r.o. 88-91 (*Bosman*).

⁴¹ Van Grinsven & Geugjes 2007, p. 191.

⁴² Van Grinsven & Geugjes 2007, p. 199.

3.6 Rechtvaardigingsgronden

Nu er is vastgesteld wanneer wielrenners een beroep op de bepalingen over het vrije verkeer van werknemers en dienstverrichters kunnen doen, is het van belang om te bepalen of een opleidingsvergoedingensysteem een beperkende werking hier op heeft. De verbodsbepalingen van artikel 45 VWEU zijn niet absoluut. In artikel 45 lid VWEU is namelijk bepaald dat er uit hoofde van de openbare orde, openbare veiligheid en volksgezondheid beperkingen kunnen worden gesteld aan het vrije verkeer van werknemers. Daarnaast is er in de zaak *Gebhard* bepaald dat een regeling die het vrij verkeer belemmert gerechtvaardigd is, indien deze zonder discriminatie wordt toegepast, wanneer de rechtvaardiging te vinden is in een dwingende reden van algemeen belang en wanneer de maatregel geschikt is en niet verder gaat dan nodig om dit doel te verwezenlijken.⁴³

In de twee volgende subparagrafen worden de twee belangrijkste arresten van het Hof van Justitie behandeld waarin het de vraag was of een vergoedingensysteem in de (voetbal)sport een beperking van het vrije verkeer van werknemers is en wanneer er sprake is van een rechtvaardigingsgrond.

3.6.1 Bosman-arrest

Vóór het *Bosman*-arrest was er in de professionele voetbalwereld een vergoedingensysteem in werking, waardoor een speler na het einde van zijn contract niet zomaar kon overstappen naar een andere club. Er diende hiervoor een transfervergoeding te worden betaald. Hierdoor konden clubs transfers van spelers tegenhouden, door veel te hoge transfervergoedingen te vragen.

Jean-Marc Bosman voetbalde in 1990 voor de Belgische club RC Luik. Na afloop van zijn contract weigerde hij een nieuw contract bij RC Luik te tekenen en wilde hij een contract tekenen bij de Franse club US Duinkerken. RC Luik vroeg echter een onredelijk hoge transfervergoeding, waardoor een overgang onmogelijk werd. Hierop spande Bosman een procedure aan tegen RC Luik die uitmondde in een zaak bij het Hof van Justitie. De vraag in dit arrest die met name voor dit onderzoek van belang is, was of een stelsel waarin bij de overgang van de speler die aan het einde van zijn contract is, de nieuwe club aan de oude club een vergoeding moet betalen, in strijd is met het vrije verkeer van werknemers. Het Hof van Justitie gaf een ruime interpretatie van de vrij verkeer-bepalingen:

‘de toepassing van artikel 39 EG-verdrag wordt niet uitgesloten door het feit dat de transferregels de economische betrekkingen tussen de clubs en niet de arbeidsbetrekkingen tussen de clubs en de spelers regelen. De omstandigheid dat een club die een speler van een andere club in dienst neemt, daarvoor vergoedingen moet betalen, heeft immers een ongunstige invloed op de mogelijkheid voor de spelers om een dienstbetrekking te vinden en op de voorwaarden waartegen deze wordt aangeboden.’⁴⁴ Bepalingen die een onderdaan van een Lid-Staat beletten of ervan weerhouden zijn land van herkomst te verlaten om het recht van vrij verkeer uit te oefenen, leveren derhalve belemmeringen van die vrijheid op, zelfs wanneer zij onafhankelijk van de nationaliteit van de betrokken werknemers van toepassing zijn.’⁴⁵

De transferregeling kwalificeerde het Hof van Justitie als een beperking op het vrije verkeer van werknemers:

‘de transferregels beperken het vrije verkeer van spelers die hun activiteit in een andere Lid-Staat willen verrichten, door hen te beletten of hen ervan te weerhouden hun club te verlaten, zelfs na het verstrijken van de arbeidsovereenkomst die hen aan

⁴³ HvJ EG 30 november 1995, nr. C-55/94, r.o. 37 (*Gebhard*).

⁴⁴ HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93, r.o. 75 (*Bosman*).

⁴⁵ HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93, r.o. 96 (*Bosman*).

*die club bindt.⁴⁶ Door te bepalen dat een beroepsvoetballer slechts voor een in een andere Lid-Staat gevestigde club kan gaan spelen indien deze club aan zijn oude club een transfervergoeding betaalt, waarvan het bedrag tussen de twee clubs wordt overeengekomen of wordt bepaald volgens de reglementen van de sportverenigingen, beperken die regels immers het vrije verkeer van werknemers.*⁴⁷

Het Hof van Justitie erkende dat er rechtvaardigingsgronden kunnen zijn, waardoor de transferregels geen beperkingen van het vrije verkeer opleveren:

*'de transferregels leveren derhalve door artikel 39 EG-verdrag in beginsel verboden belemmeringen van het vrije verkeer van werknemers op. Dit zou slechts anders zijn, indien die regels een rechtmatig, met het Verdrag verenigbaar doel zouden nastreven en hun rechtvaardiging zouden vinden in dwingende redenen van algemeen belang. In een dergelijk geval zou de toepassing van die regels evenwel ook geschikt moeten zijn om de verwezenlijking van het betrokken doel te waarborgen en zou zij niet verder mogen gaan dan nodig is voor het bereiken van dat doel.'*⁴⁸

Dit is in lijn met het *Gebhard*-arrest. De inmiddels bij RC Luik aangesloten Koninklijke Belgische Voetbal Bond, UEFA en de Franse en Italiaanse regering voerden verschillende rechtvaardigingsgronden aan die allemaal door het Hof van Justitie werden verworpen.⁴⁹ Zo werd er betoogd dat de transferregels hun rechtvaardiging vinden in het streven het evenwicht op het gebied van geldmiddelen en sportprestaties tussen clubs te handhaven en de zoektocht naar talenten en de opleiding van jonge spelers te ondersteunen.⁵⁰ Het Hof van Justitie deed deze rechtvaardigingsgrond teniet door het volgende te stellen:

*'deze regels beletten niet dat de rijkste clubs de beste spelers in dienst nemen, noch dat de beschikbare geldmiddelen een beslissend element zijn in de sportcompetitie en dat het evenwicht tussen de clubs daardoor aanzienlijk wordt verstoord.'*⁵¹

Als tweede rechtvaardigingsgrond werd betoogd dat het vooruitzicht van een transfer- of opleidingsvergoeding voetbalclubs kan aansporen op zoek te gaan naar nieuw talent en jonge spelers op te leiden. Maar ook deze rechtvaardigingsgrond accepteerde het Hof van Justitie niet:

*'omdat slechts een klein aantal spelers de sport daadwerkelijk als beroep gaat beoefenen staan de vergoedingen gekenmerkt door onzekerheid en toeval en hierdoor los van de reële kosten die de opleiding van zowel de toekomstige beroepsvoetballers als degenen die nooit beroepsvoetballer zullen worden, voor de clubs meebrengen. In die omstandigheden kan het vooruitzicht dergelijke vergoedingen te ontvangen, geen beslissende stimulans zijn om jonge spelers in dienst te nemen noch een geschikt middel om deze activiteiten te financieren, met name niet voor kleine clubs.'*⁵²

Als gevolg van deze uitspraak mogen clubs die gevestigd zijn in de lidstaten van de EU geen transfervergoeding meer vragen voor transfers binnen de EU van spelers die aan het einde van hun contract zijn. Voortaan sloten clubs daarom met hun spelers langdurige overeenkomsten, zodat ze nog een afkoopsom konden vragen indien in de loop van een contract een speler overstapte.

⁴⁶ HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93, r.o. 99 (*Bosman*).

⁴⁷ HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93, r.o. 100 (*Bosman*).

⁴⁸ HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93, r.o. 104 (*Bosman*).

⁴⁹ Jellinghaus (red.) 2008, p. 38 e.v.

⁵⁰ HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93, r.o. 105 (*Bosman*).

⁵¹ HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93, r.o. 107 (*Bosman*).

⁵² HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93, r.o. 109 (*Bosman*).

Naar aanleiding van het *Bosman*-arrest startten er onderhandelingen tussen de Europese Commissie en de FIFA. Hier werd de basis voor een nieuw transfersysteem gelegd met onder andere het principe van opleidingsvergoedingen.⁵³ In deze nieuwe regels over opleidingsvergoedingen is er in principe weer sprake van het betalen van een vergoeding na het einde van een contract. Er is echter alleen een opleidingsvergoeding verschuldigd indien een speler voor zijn 23ste jaar een contract als professioneel voetballer tekent. De opleidingsvergoedingenregeling in de voetbalsport is verder uitgewerkt in hoofdstuk vijf van dit onderzoeksrapport. In het *Bernard*-arrest heeft het Hof van Justitie bepaald wanneer een opleidingsvergoeding een rechtvaardiging van het vrije verkeer is.⁵⁴

3.6.2 Bernard-arrest

Op 16 maart 2010 heeft het Hof van Justitie een uitspraak gedaan in de zaak *Bernard*. Deze zaak ging tussen de Franse voetbalclub Olympique Lyonnais enerzijds en beroepsvoetballer Olivier Bernard en de Engelse voetbalclub Newcastle UFC anderzijds. In 1997 tekende Bernard voor de duur van drie jaar een beloftecontract bij Olympique Lyonnais. Na afloop van de opleiding en dit contract bood Olympique Lyonnais hem een contract als professioneel voetballer aan. Volgens het toen geldend Handvest van het beroepsvoetbal van de Franse voetbalbond moest de betreffende beloftespeler dit contract in zo een geval aanvaardden op straffe van schadevergoeding.⁵⁵ Bernard weigerde echter om het contract te tekenen en sloot een contract met Newcastle UFC. Olympique Lyonnais spande een zaak aan tegen Bernard om een vergoeding te krijgen vanwege de investering in zijn jeugdopleiding. Bernard deed een beroep op het vrije verkeer van werknemers, zoals neergelegd in het VWEU. De Hoge Raad van Frankrijk legde de vraag aan het Europese Hof van Justitie voor of volgens het beginsel van het vrije verkeer van werknemers, opleidingclubs hun beloften mogen tegenhouden om bij een voetbalclub uit een andere lidstaat een contract als professionele speler te tekenen. Het Hof van Justitie oordeelde dat een opleidingsclub een speler ervan kan weerhouden om zijn recht van vrij verkeer uit te oefenen:

‘ook al belet een dergelijke regeling deze speler weliswaar niet formeel een contract als beroepsspeler te tekenen bij een club uit een andere lidstaat, maar maakt zij dit wel minder aantrekkelijk.’⁵⁶ Echter moet gezien het grote maatschappelijke belang van sport worden erkend dat de aanmoediging van de opleiding van jonge spelers een gerechtvaardigd doel is.’⁵⁷ Het betalen van een opleidingsvergoeding indien een jonge speler bij afloop van zijn opleiding een contract als beroepsspeler tekent bij een andere club is een gerechtvaardigde beperking op het vrije verkeer van werknemers, indien de doelstelling hiervan is om de indienstneming en opleiding van jonge spelers aan te moedigen. De regeling moet geschikt zijn om deze doelstelling te verwezenlijken en moet hieraan evenredig zijn, rekening houdend met de kosten die de opleiding van zowel de toekomstige beroepsspelers als degenen die nooit beroepsspeler zullen worden, voor de clubs meebrengen.’⁵⁸

Dit laatste punt werd in het *Bosman*-arrest al gemaakt.⁵⁹ Het Hof van Justitie bepaalde met verwijzing naar de conclusie van de advocaat-generaal, dat:

‘om na te gaan of een regeling die het vrij verkeer van werknemers beperkt, geschikt is om de verwezenlijking van deze doelstelling te waarborgen en niet verder gaat dan nodig, moet, aldus het Hof, rekening worden gehouden met de specifieke kenmerken van sport in het algemeen, alsmede met de sociale en educatieve functie daarvan.’

⁵³ Jellinghaus (red.) 2008, p. 39 e.v.

⁵⁴ HvJ EU 16 maart 2010, nr. C-325/08 (*Bernard*).

⁵⁵ Artikel 23 titel III, hoofdstuk IV Charte du football professionnel (versie 1997-1998).

⁵⁶ HvJ EU 16 maart 2010, nr. C-325/08, r.o. 35 e.v. (*Bernard*).

⁵⁷ HvJ EU 16 maart 2010, nr. C-325/08, r.o. 39 (*Bernard*).

⁵⁸ HvJ EU 16 maart 2010, nr. C-325/08, r.o. 45 (*Bernard*).

⁵⁹ HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93, r.o. 109 (*Bosman*).

Het Hof van Justitie merkte in dit verband nog op dat de relevantie daarvan wordt benadrukt in artikel 165 van het VWEU.⁶⁰ De tweede alinea van lid 1 van dit artikel luidt: *‘De Unie draagt bij tot de bevordering van de Europese inzet op sportgebied rekening houdend met haar specifieke kenmerken, haar op vrijwilligerswerk berustte structuren en haar sociale en educatieve functie.’*

Uit deze uitspraken blijkt dat een regeling over de betaling van opleidingsvergoedingen een gerechtvaardigd doel nastreeft, namelijk de aanmoediging tot opleiding van jonge sporters. Deze regels zijn gerechtvaardigd indien de opleidingsvergoedingen gebaseerd zijn op de daadwerkelijke opleidingskosten. Bij de berekening van de opleidingskosten moet er rekening worden gehouden met de kosten van de opleiding van toekomstige beroepssporters en van spelers die nooit beroepssporter zullen worden.

3.7 Tussenconclusie

Wil een wielrenner onder de anti-discriminatiebepalingen van artikel 45 VWEU vallen, zal hij in beginsel gekwalificeerd moeten worden als werknemer of een contract als dienstverrichter hebben gesloten. Dit is de eerste voorwaarde. Er is voldaan aan het begrip werknemer, indien er sprake is van een arbeidsverhouding die als hoofdkenmerk heeft dat iemand gedurende een bepaalde tijd voor een ander en onder diens gezag prestaties levert en als tegenprestatie een vergoeding ontvangt. Daarnaast moet er sprake zijn van reële en daadwerkelijke arbeid. Er zijn verder nog drie voorwaarden om als werknemer een beroep op artikel 45 VWEU te kunnen doen:

- er moet sprake zijn van een grensoverschrijdend element: dit wordt vrij snel aangenomen, bijvoorbeeld als een wielrenner deelneemt aan wedstrijden in het buitenland. Als er geen grensoverschrijdend element aanwezig is, kan het Nederlandse recht beperkingen opleggen aan een opleidingsvergoedingensysteem. Het Nederlandse arbeidsrecht bepaalt namelijk dat na afloop van een arbeidsovereenkomst een werknemer vrij is om bij een andere werkgever in dienst te gaan;
- alleen onderdanen van de lidstaten van de EU kunnen een beroep op de bepalingen uit het VWEU doen;
- er moet sprake zijn van een economische activiteit. Indien wielrenners als werknemer of dienstverrichter beschouwd worden, is er sprake van een economische activiteit, omdat zij dan werkzaamheden in loondienst of bezoldigde diensten verrichten. Dit is zonder meer het geval bij beroeps- en semiberoepswielrenners. Amateurwielrenners verrichten economische activiteiten indien zij onkostenvergoedingen ontvangen die hoger zijn dan de werkelijk gemaakte kosten en onder het gezag van hun team of club staan.

Daarnaast kunnen amateursporters die hun sport niet op economische wijze beoefenen op basis van impliciete rechten toch een beroep doen op het vrije verkeer van werknemers.

De verbodsbepalingen van artikel 45 VWEU zijn niet absoluut. Het bestaan van rechtvaardigingsgronden is erkend door het Hof van Justitie. Regels betreffende het betalen van een vergoeding na het einde van een contract zijn gerechtvaardigd, indien deze een met het verdrag verenigbaar doel nastreven en hun rechtvaardiging vinden in dwingende redenen van algemeen belang. Gezien het grote maatschappelijke belang van sport is de aanmoediging van de opleiding van jonge sporters een gerechtvaardigd doel. Hierdoor is het toegestaan om een opleidingsvergoeding te vragen, ook na het einde van een contract. Deze opleidingsvergoeding moet dan wel gebaseerd zijn op de werkelijke kosten van de opleiding, en mag niet verder gaan dan dat. Hierbij moet er ook rekening worden gehouden met de sporters die nooit beroepssporter zullen worden.

⁶⁰ HvJ EU 16 maart 2010, nr. C-325/08, r.o. 40 (Bernard).

4

Het opleggen van verplichtingen via het verenigingsrecht

4.1 Inleiding

Om de samenwerking tussen de leden te bewerkstelligen en om het doel van de vereniging te bereiken zijn er regels nodig. Deze regels zijn opgenomen in de wet, statuten, reglementen en besluiten van de vereniging. Om een opleidingsvergoedingensysteem in te voeren is het noodzakelijk om te onderzoeken op welke manier de KNUW aan haar leden de verplichting op kan leggen om in bepaalde situaties een opleidingsvergoeding te betalen. Dit wordt in dit hoofdstuk behandeld. In paragraaf 4.2.1 worden de verplichtingen beschreven die de wet oplegt, waarna in de paragrafen 4.2.2 en 4.2.3 wordt beschreven op welke manieren er verplichtingen aan leden kunnen worden opgelegd. Paragraaf 4.3 gaat over de omstandigheid dat een lid zijn lidmaatschap op kan zeggen in het geval zijn verplichtingen worden verzuimd. Het hoofdstuk wordt in paragraaf 4.4 afgesloten met een tussenconclusie.

4.2 Verplichtingen

Door de toetreding als lid van een vereniging komt het lid in een organisatierechtelijke rechtsbetrekking te staan tot de vereniging.⁶¹ Uit een lidmaatschap vloeien zowel rechten als plichten voort. Dit kunnen gedragsverplichtingen of vermogensrechtelijke verplichtingen zijn. Zo heeft een lid van een vereniging in beginsel recht op toegang tot de algemene vergadering (artikel 2:38 BW) en moet een lid van een sportvereniging contributie betalen. De rechten en plichten worden bepaald door de wet, statuten, reglementen en besluiten. Hierbij gaat de wet voor de statuten en de wet en statuten voor reglementen en besluiten.⁶²

4.2.1 Wettelijke verplichtingen

De wet legt slechts één verplichting op aan een vereniging en haar leden, namelijk dat zij zich tegenover elkaar naar redelijkheid en billijkheid gedragen. Dit blijkt uit artikel 2:8 lid 1 BW. Dit is een open regel, die geldt voor alle gedragingen over en weer van de vereniging, haar leden en van de betrokkenen bij de vereniging. Lid 2 van dit artikel kent een beperkende werking van de redelijkheid en billijkheid. Dit lid bepaalt namelijk dat de uit de wet, gewoonte, statuten, reglementen en besluiten geldende regels niet van toepassing zijn, indien deze naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zijn. Dit betekent dat niet elke verplichting *geoorloofd* is. De vraag wanneer een verplichting redelijk en billijk is, hangt van de omstandigheden van het geval af en is vooral afhankelijk van het doel en de aard van de vereniging. De rechter toetst dit marginaal door de maatschappelijke en persoonlijke belangen af te wegen.⁶³ Tevens moet krachtens artikel 3:12 BW rekening worden gehouden met de algemeen erkende rechtsbeginselen en de in Nederland levende rechtsovertuigingen. Een van de belangrijkste rechtsbeginselen in het verenigingsrecht is het gelijkheidsbeginsel. Dit betekent dat in beginsel elk lid gelijk is. Een vereniging is immers een samenwerkingsverband tussen de leden die het gezamenlijke doel willen bereiken. Daarnaast biedt de grondwettelijke vrijheid van vereniging van artikel 8 Grondwet veel vrijheid om de vereniging naar eigen inzicht in te richten. Dit recht kan alleen bij wet beperkt worden in het belang van de openbare orde.⁶⁴ Door deze vrijheid mag er van de meeste wettelijke bepalingen afgeweken worden door een statutaire regeling.⁶⁵ Dit is bepaald in artikel 2:52 BW.

Een opleidingsvergoeding is bedoeld om de opleiding van jonge wielrenners te stimuleren. Door het ontvangen van een opleidingsvergoeding kan er verder worden geïnvesteerd in de

⁶¹ Dijk & Van der Ploeg 2002, p. 131.

⁶² Van Staveren 2007, p. 54.

⁶³ Kollen 2007, p.13.

⁶⁴ Van Staveren 2007, p. 52.

⁶⁵ Van Staveren 2007, p. 55.

opleiding van wielrenners. Dit komt waarschijnlijk ten goede aan de kwaliteit van de wielersport, wat in lijn is met het doel en de aard van de KNWU en met dat van de wielersclubs en wielerteams. Hierdoor is een opleidingsvergoedingensysteem in de meeste gevallen naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid aanvaardbaar.

Naast deze wettelijke verplichting heeft een vereniging de mogelijkheid om verplichtingen aan haar leden op te leggen. Dit hoeven niet alleen verplichtingen tegenover de vereniging te zijn, maar kunnen ook verplichtingen van leden tegenover andere leden zijn. De wet wijst in de artikelen 2:27 lid 4 sub c BW en 2:34a BW aan dat de statuten de plek is waarin de verplichtingen van de leden kenbaar moeten zijn. De wet is dus indirect een bron van verplichtingen.

4.2.2 Statutaire verplichtingen

Volgens artikel 2:27 lid 4 sub c BW moet bij een formele vereniging in de statuten uitdrukkelijk zijn bepaald welke verplichtingen de leden tegenover de vereniging hebben, of de wijze waarop verplichtingen kunnen worden opgelegd. De statuten vormen namelijk de basisregels van een vereniging. De leden en organen van de vereniging zijn aan de statuten gebonden. Van de statuten kan niet worden afgeweken. Om aan een bepaling uit de statuten te ontkomen dienen de statuten gewijzigd te worden.⁶⁶ Voor leden dient duidelijk te zijn hoe er verplichtingen kunnen worden opgelegd en waar ze deze kunnen vinden. De meeste verplichtingen hoeven niet zelf in de statuten te zijn verwoord, maar uit de statuten moet wel blijken op welke wijze er verplichtingen aan de leden kunnen worden opgelegd en waar ze deze kunnen vinden, bijvoorbeeld in een reglement of besluit. Voor de leden van de KNWU is dit in artikel 8 van de statuten geregeld. In lid 1 van dit artikel is bepaald dat de leden van de KNWU verplicht zijn om de statuten, reglementen en besluiten van organen van de KNWU na te leven. Hierbij heeft volgens lid 3 van dit artikel, het Hoofdbestuur onder goedkeuring van het Congres de bevoegdheid om de verplichtingen van de leden vast te stellen. Hiermee is voldaan aan (het tweede gedeelte van) artikel 2:27 lid 4 sub c BW, namelijk de wijze waarop verplichtingen kunnen worden opgelegd is door het Hoofdbestuur, onder goedkeuring van het Congres. Dit betekent dat het Hoofdbestuur een besluit kan nemen over het opleggen van verplichtingen, waarna er op het Congres over dit besluit gestemd wordt.

Naast artikel 2:27 lid 1 sub c BW is er artikel 2:34a BW, dat gaat over het opnemen van verplichtingen in de statuten. Dit artikel bepaalt dat verplichtingen die verbintenissen zijn slechts bij of krachtens de statuten aan het lidmaatschap worden verbonden. Een verbintenis is een vermogensrechtelijke rechtsverhouding, krachtens welke de een jegens de ander tot een prestatie verschuldigd is (schuldenaar) en deze ander tot die prestatie gerechtigd is (schuldeiser).⁶⁷ Niet-vermogensrechtelijke rechtsbetrekkingen vallen buiten het begrip verbintenis. Verplichtingen kunnen dus vermogensrechtelijke of niet-vermogensrechtelijke verplichtingen zijn. Vermogensrechtelijke verplichtingen zijn verbintenissen. Volgens artikel 2:34a BW moeten vermogensrechtelijke verplichtingen in de statuten zijn opgenomen of in de statuten moet zijn aangegeven hoe vermogensrechtelijke verplichtingen kunnen worden opgelegd.

Het bekendste voorbeeld van een vermogensrechtelijke verplichting binnen een vereniging is het betalen van contributie. De verplichting tot het betalen van contributie aan de KNWU is vastgelegd in artikel 8 lid 3 Statuten KNWU. De contributie die de KNWU ontvangt bestaat uit de jaarlijkse afdrachten die wielersclubs en wielerteams aan de KNWU moeten doen om lid te zijn (contributie). Dit is vastgesteld in artikel B2.3 (voor verenigingen) en B3.1 (voor stichtingen) AR KNWU. Ook de belangenorganisaties moeten, op grond van artikel B6.3 AR KNWU, contributie betalen. De hoogte van de contributie is vastgesteld in het Besluit KNWU Tarieven 2012. Ereleden en leden van verdienste zijn volgens artikel B12.1 lid 2 AR KNWU

⁶⁶ Galle (red.) 2002, p. 46.

⁶⁷ Rensen 2005, p. 42.

vrijgesteld van het betalen van contributie. Wielrenners betalen contributie bij de wielervereniging waar ze lid van zijn.

Ook de verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding is een vermogensrechtelijke verplichting en dus een verbintenis. In artikel 8 lid 3 Statuten KNWU is bepaald dat het Hoofdbestuur, onder goedkeuring van het Congres de financiële verplichtingen van de leden, oftewel verbintenissen, vaststelt. Hiermee is voldaan aan artikel 2:34a BW. In de statuten is namelijk aangegeven op welke wijze er verbintenissen kunnen worden opgelegd. Indien aan leden een verplichting wordt opgelegd, die geen statutaire grondslag kent of die niet gebaseerd is op een in de statuten opgenomen mogelijkheid om verplichtingen op te leggen, is deze verplichting in strijd met de statuten en op grond van artikel 2:14 BW nietig.⁶⁸ Dit betekent dat het besluit als rechtshandeling van de rechtspersoon niet bestaat.⁶⁹

Het onderscheid tussen verbintenissen en niet-vermogensrechtelijke verplichtingen is voor het opleggen van verplichtingen in principe niet van belang, omdat de statutaire basis die artikel 2:34a BW voor verbintenissen stelt ook voor niet-vermogensrechtelijke verplichtingen op grond van artikel 2:27 lid 4 sub c BW geldt.⁷⁰ Er is wel nog een ander verschil tussen artikel 2:27 lid 4 sub c BW en artikel 2:34a BW. Artikel 2:27 lid 4 sub c BW geldt alleen voor verplichtingen van leden ten opzichte van de vereniging. Bij een clubsysteem zullen de wielersclubs en wielerteams onderling de opleidingsvergoeding regelen. Dit houdt in dat wanneer een wielersclub of wielerteam verplicht is om een opleidingsvergoeding aan een andere wielersclub en/of wielerteam te betalen, dit een verplichting van een lid van de KNWU ten opzichte van een medelid van de KNWU is. Rensen is van mening dat artikel 2:34a BW toeziet op zowel verplichtingen jegens de vereniging als verplichtingen jegens medeleden.⁷¹

4.2.3 Besluiten en reglementaire verplichtingen

Naast de statuten is er nog een andere vorm van interne regelgeving bij verenigingen. Dit zijn de besluiten en reglementen. Ook de KNWU heeft reglementen, waaronder het Algemeen Reglement. In dit reglement is de organisatie van de KNWU nader bepaald. Daarnaast is er het Reglement van de Wielersport, dat is onderverdeeld in zestien titels en waarin de gehele regelgeving met betrekking tot de wielersport is omschreven. De wielersclubs hebben ook een algemeen of huishoudelijk reglement en de afdelingen en districten hebben een afdelings- of districtsreglement. Reglementen en besluiten waarin verplichtingen zijn geregeld, moeten hun grondslag volgens artikel 2:15 BW in de statuten vinden.⁷² Zoals eerder vastgesteld, is dit in de statuten van de KNWU het geval. Omdat uit artikel 8 lid 3 van de statuten van de KNWU blijkt dat het Hoofdbestuur onder goedkeuring van het Congres de verplichtingen van de leden vaststelt, kunnen verplichtingen ook uit besluiten voortvloeien.⁷³

Artikel 2:15 lid 1 BW bepaalt dat een besluit vernietigbaar is indien het in strijd is met: (a) een wettelijke of statutaire bepaling die het tot stand komen van het besluit regelt, (b) de redelijkheid en billijkheid van artikel 2:8 BW en, (c) een reglement. Het besluit is niet zonder meer onverbindend, maar pas als een belanghebbende zich op de vernietigbaarheid beroept.⁷⁴ Dit werd onder andere vastgesteld door de Hoge Raad in de zaak *Febeco-Rignald Jacoba*.⁷⁵ Daarnaast moet een besluit geldig zijn genomen. Dit is het geval indien het besluit met een meerderheid van stemmen is genomen, in een vergadering die geldig bijeen is

⁶⁸ Kollen 2007, p. 170.

⁶⁹ Galle (red.) 2002, p. 247.

⁷⁰ Rensen 2005, p. 44.

⁷¹ Rensen 2005, p. 84

⁷² Van Staveren 2007, p. 61.

⁷³ Kollen 2007, p. 171.

⁷⁴ Van Staveren 2007, p. 62.

⁷⁵ HR 21 juni 1985, *NJ* 1985, 838.

geroepen. Bij de KNUWU is dit vastgelegd in artikel 21 lid 2 Statuten KNUWU. Dit wordt in dit onderzoek verder uitgewerkt in hoofdstuk 7.

4.3 Verzwaring van verplichtingen

Er moet wel rekening worden gehouden met het feit dat de wet in artikel 2:36 lid 3 BW de mogelijkheid aan leden biedt om onmiddellijk het lidmaatschap op te zeggen, indien de verplichtingen van een lid worden verzwared, bijvoorbeeld door het verhogen van de contributie. Ook de invoering van de verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding is een verzwaring van de verplichtingen van een lid. De bevoegdheid tot het in dat geval opzeggen van het lidmaatschap kan worden ontzegd, door in de statuten op te nemen dat een lid zijn lidmaatschap niet op kan zeggen indien een in de statuten nauwkeurig omschreven verplichting wordt gewijzigd of indien het om een wijziging van geldelijke aard gaat. Dit is niet opgenomen in de statuten van de KNUWU, waardoor leden de mogelijkheid hebben om het lidmaatschap op te zeggen, wanneer de verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding wordt ingevoerd. Om dit te voorkomen dienen de statuten van de KNUWU te worden gewijzigd.

4.4 Tussenconclusie

Om het doel van de vereniging te bereiken zijn er regels nodig. Vandaar dat het lid zijn van een vereniging rechten en plichten met zich meebrengt. De wet bepaalt dat een verplichting niet van toepassing is, indien deze naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is. Omdat een opleidingsvergoedingensysteem in overeenstemming is met het doel van de KNUWU en haar leden, is de verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding in de meeste gevallen naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid aanvaardbaar.

De verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding is een vermogensrechtelijke verplichting en dus een verbintenis. Doordat in de statuten van de KNUWU is bepaald dat het Hoofdbestuur, onder goedkeuring van het Congres de financiële verplichtingen van de leden vaststelt, is er voldaan aan de wettelijke, statutaire eisen voor het opleggen van financiële verplichtingen. Het Hoofdbestuur en het Congres van de KNUWU kunnen dus besluiten tot het opleggen van financiële verplichtingen aan de leden van de KNUWU. Besluiten mogen naast de eis van redelijkheid en billijkheid niet in strijd zijn met wettelijke, statutaire of reglementaire bepalingen. Daarnaast moeten besluiten geldig worden genomen.

Indien de verplichtingen van leden van de KNUWU worden verzwared hebben deze leden de mogelijkheid om hun lidmaatschap op te zeggen. Om dit te voorkomen kan in de statuten een bepaling worden opgenomen waarin staat dat leden hun lidmaatschap niet op kunnen zeggen indien een in de statuten omschreven verplichting wordt gewijzigd of indien het om een wijziging van geldelijke aard gaat.

5

Opleidingsvergoedingen bij andere sportbonden

5.1 Inleiding

Om een goed beeld te krijgen van mogelijke opleidingsvergoedingensystemen is wordt er in dit onderzoek een analyse gemaakt van opleidingsvergoedingensystemen bij andere sportbonden. Hierbij is er voor de voetbalsport, de honk- en softbalsport en de schaatssport gekozen. De Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (hierna: KNVB) is als nationale bond van Nederland lid van de FIFA.⁷⁶ Dit is de internationale organisatie voor voetbal. Nederlandse voetbalclubs zijn als lid van de KNVB gebonden aan de regelgeving van de KNVB en de clubs en de KNVB zijn gebonden aan de regelgeving van de FIFA.⁷⁷ De voetbalwereld kent een systeem van opleidingsvergoedingen en een systeem van solidariteitsbijdragen welke voor internationale transfers door de FIFA zijn geregeld, en voor nationale transfers in Nederland door de KNVB. In paragraaf 5.2 wordt het opleidingsvergoedingensysteem voor binnenlandse transfers in Nederland in de voetbalsport beschreven. Paragraaf 5.3 geeft het opleidingsvergoedingensysteem weer voor internationale transfers in de voetbalsport. Het opleidingsvergoedingensysteem in de honk- en softbalsport, wat door de Koninklijke Nederlandse Base- en Softball Bond (hierna: KNBSB) geregeld is, wordt in paragraaf 5.4 beschreven. Paragraaf 5.5 geeft het opleidingsvergoedingensysteem in de schaatssport weer, dat wordt geregeld door de Koninklijke Nederlandsche Schaatsenrijdersbond (hierna KNSB) is geregeld. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een tussenconclusie

5.2 Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond

In 2001 gingen na het *Bosman*-arrest de transferregelingen van de FIFA op de schop. Zoals in hoofdstuk drie beschreven bepaalde het Europese Hof van Justitie in dit arrest onder andere dat er na afloop van de arbeidsovereenkomst van een professioneel voetballer geen transfervergoeding kan worden bedongen. Dit leidde er toe dat de FIFA in overleg met de Europese Commissie een nieuw transfersysteem heeft ingevoerd, waarin onder andere een opleidingsvergoeding is geregeld. Indien hiervoor geen systeem zou worden ingevoerd, zou het *Bosman*-arrest ook ten aanzien van jeugdspelers betekenen dat clubs jeugdspelers zonder enige compensatie kunnen weggakpen bij de clubs die deze spelers hebben opgeleid. Kleine clubs, die vaak spelers opleiden voor de grotere clubs, worden door dit systeem financieel gecompenseerd voor hun opleidingsinspanningen. Hierdoor wordt de opleiding van jonge voetballers gestimuleerd.⁷⁸ Doordat de KNVB gebonden is aan de regelgeving van de FIFA heeft zij dit systeem ook in haar reglementen doorgevoerd. Er zijn wel enkele verschillen. De regels betreffende opleidingsvergoedingen en solidariteitsbijdragen zijn door de KNVB opgenomen in het Reglement Overschrijvingsbepalingen Algemeen, Opleidingsvergoeding en Solidariteitsbijdrage (hierna: ROS). Deze gelden dus voor overschrijvingen binnen Nederland.

5.2.1 Opleidingsvergoeding

Een betaaldvoetbalorganisatie (hierna: bvo) is een opleidingsvergoeding verschuldigd aan de opleidende club(s) op het moment dat: (a) de overstappende speler in vijf bindende wedstrijden van het eerste elftal is uitgekomen, of (b) op het moment dat de speler een contract heeft gesloten met die bvo, of (c) op het moment dat de speler met die bvo een volgend contract heeft gesloten. Een bvo is een voetbalorganisatie waarbij de spelers en trainer salaris krijgen. Dit zijn in Nederland alle clubs uit de Eredivisie en de Eerste divisie. Bij alle drie de situaties geldt dat dit gebeurd moet zijn voor het einde van het seizoen waarin de

⁷⁶ Artikel 4 lid 2 sub d Statuten KNVB.

⁷⁷ Artikel 7 lid 1 Statuten KNVB en artikel 13 lid 1 sub a Statuten FIFA.

⁷⁸ KNVB, 'Handboek Bestuurders Betaald Voetbal – juli 2011', p. 44, www.knvbexpertise.nl, kopje Aanbod > Openbare onderzoeken, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.

speler 22 jaar is geworden. Stapt een speler na zijn 22ste jaar over, dan ontstaat er geen recht op een opleidingsvergoeding. Om aanspraak te maken op een opleidingsvergoeding volgens de derde situatie dient de oude club binnen 60 dagen voor de einddatum van het oude contract een nieuw contract aan te bieden, waarbij het basisjaarinkomen minimaal gelijk is aan het basisjaarinkomen van het oude contract.⁷⁹ De opleidingsvergoeding komt ten goede aan de club(s) die de speler opgeleid hebben.⁸⁰ Er is voor dezelfde speler maar één keer een opleidingsvergoeding verschuldigd, behalve indien de situatie zich voordoet dat de speler een volgend contract tekent voor het seizoen waarin de speler 22 jaar wordt.⁸¹ De hoogte van de opleidingsvergoeding bedraagt € 1.355,- per opleidingsjaar.⁸² De berekening van de opleidingsperiode geschiedt als volgt: de periode tot en met het verenigingsjaar waarin een speler negen jaar wordt, geldt als één jaar. Daarna geldt elk verenigingsjaar tot en met het verenigingsjaar waarin een speler twintig jaar wordt telkens als één jaar. Het maximaal aantal jaren waarover een opleidingsvergoeding dient te worden betaald is twaalf jaar.⁸³

De verschuldigde bvo dient de opleidingsvergoeding binnen 30 dagen aan de rechthebbende club(s) te voldoen. Deze 30 dagen gaan lopen op het moment dat het recht op een opleidingsvergoeding ontstaat. De verantwoordelijkheid om de opleidingsvergoeding te betalen ligt dus bij de nieuwe clubs. Als hier niet aan wordt voldaan betaalt de KNVB de rechthebbende club(s), waarna er een vordering van de KNVB op de schuldige voetbalclub ontstaat. Zo zijn de rechthebbende clubs in ieder geval verzekerd van een tijdige betaling.⁸⁴

5.2.2 Solidariteitsbijdrage

Naast de opleidingsvergoeding kent de voetbalsport een systeem van solidariteitsbijdrage. Een solidariteitsbijdrage is een vergoeding die iedere keer verschuldigd is indien een contractspeler gedurende de looptijd van zijn contract wordt overgeschreven naar een andere bvo, ongeacht de leeftijd van de speler. De bedoeling hiervan is, is dat er meer solidariteit onder de clubs komt door opleidende clubs te vergoeden voor hun inspanningen.⁸⁵ De hoogte van de solidariteitsbijdrage bedraagt 5% van de overeengekomen transfersom die is betaald door de nieuwe club aan de oude club. Er is dus geen solidariteitsbijdrage verschuldigd na afloop van het contract van een speler, want er mogen na het *Bosman*-arrest alleen transfersommen betaald worden als een speler overstapt tijdens de looptijd van zijn contract. De solidariteitsbijdrage wordt verdeeld onder de clubs die speler tussen zijn twaalfde en drieëntwintigste jaar hebben opgeleid.⁸⁶ Hierbij geldt dat de clubs die de speler tijdens zijn twaalfde en dertiende jaar hebben opgeleid, een kleiner percentage van de vergoeding krijgen dan clubs die de speler in de jaren hierna hebben opgeleid.⁸⁷ Qua wijze van betaling gelden dezelfde regels als bij de opleidingsvergoeding.⁸⁸

5.2.3 Amateurclubs

De bepalingen betreffende opleidingsvergoedingen en solidariteitsbijdragen zijn alleen van toepassing indien een speler naar een bvo gaat, en niet naar een amateurclub. Sinds het seizoen 2010/2011 is het Uitvoerings-/Wijzigingsbesluit Topklasse en Contractspelers in het Amateurvoetbal (hierna: BTCA) ingetreden, waardoor ook amateurclubs contracten met spelers kunnen sluiten. Hierdoor zijn de bepalingen over opleidingsvergoedingen en solidariteitsbijdragen ook van toepassing op contractspelers bij amateurclubs. Het enige verschil in deze regeling tussen bvo's en amateurclubs is dat er voor contractspelers van amateurclubs geen opleidingsvergoeding verschuldigd is op het moment dat een speler in

⁷⁹ Artikel 3 en 12 lid 1 ROS.

⁸⁰ Artikel 12 lid 2 ROS.

⁸¹ Artikel 12 lid 3 ROS.

⁸² Artikel 12 lid 4 sub a ROS.

⁸³ Artikel 11 ROS.

⁸⁴ Artikel 13 lid 2 ROS.

⁸⁵ Jellinghaus (red.) 2008, p. 90.

⁸⁶ Artikel 4 ROS.

⁸⁷ Artikel 14 ROS.

⁸⁸ Artikel 15 ROS.

vijf bindende wedstrijden van het eerste elftal is uitgekomen.⁸⁹ Het opleidingsbedrag per opleidingsjaar bedraagt voor ere- en eerste divisie clubs € 1.355,- en voor amateurclubs € 500,-. Hierbij is de sectie waarin de betalende club uitkomt bepalend.⁹⁰ Daarnaast geldt de regeling betreffende solidariteitsbijdrage ook voor het amateurvoetbal.⁹¹

5.2.4 Pool

Naast de regelingen over opleidingsvergoedingen en solidariteitsbijdragen is er het Pool Reglement Opleidingen (hierna: PRO), welke is opgenomen in de Reglementenbundel Betaald Voetbal. Deze 'pool' is volgens de begripsbepaling van dit reglement *'een fonds dat dient om de opleidingskosten van een bvo te vergoeden in het geval van een overschrijving van een jeugdspeler in opleiding van een bvo naar een andere bvo.'* Dit reglement is alleen van toepassing voor overschrijvingen tussen twee bvo's, van jeugdspelers die actief zijn in de A-, B-, C- en D-jeugd.⁹² Dit zijn de spelers van 11 tot en met 19 jaar.⁹³ Bij deze transfers heeft de bvo die de speler heeft opgeleid recht op een vergoeding uit de pool.⁹⁴ De rechthebbende bvo dient binnen 30 dagen na overschrijving schriftelijk hiertoe een verzoek in te dienen bij het secretariaat betaald voetbal.⁹⁵ Er is per opleidingsjaar een vergoeding verschuldigd. De hoogte van de vergoeding wordt vastgesteld door het Bestuur Betaald Voetbal.⁹⁶ Voor 2011 bedraagt de poolvergoeding per opleidingsjaar € 12.500,-. De 'nieuwe' bvo moet het vastgestelde bedrag aan opleidingskosten in de pool storten.⁹⁷

Het Bestuur Betaald Voetbal stelt een percentage van het saneringsfonds van de sectie betaald voetbal vast, dat zal worden gebruikt als het basiskapitaal van de pool.⁹⁸ Om de pool te beheren is er een poolcollege samengesteld. De leden van dit poolcollege zijn gekozen door de leden op de algemene vergadering van het betaald voetbal.⁹⁹ Het poolcollege beslist over het al dan niet toekennen van een opleidingsvergoeding uit de pool. Hiertegen kunnen de betrokken bvo's beroep aantekenen.¹⁰⁰ Voor de behandeling van het beroep benoemt de voorzitter van het poolcollege een commissie.¹⁰¹

5.3 FIFA

De opleidingsvergoeding en solidariteitsbijdrage is door de FIFA vastgelegd in de Regulations on the Status and Transfer of Players (hierna: RSTP). Deze regels zijn van toepassing als er sprake is van een internationale transfer. Er zijn enkele verschillen met de regelgeving van de KNVB.

5.3.1 Opleidingsvergoeding

Er dient een opleidingsvergoeding te worden betaald: (1) op het moment dat een speler zijn eerste contract als professionele speler tekent voor het einde van het seizoen waarin de speler 23 jaar is geworden, en (2) elke keer als een professionele speler een internationale transfer maakt tot het seizoen waarin hij 23 jaar is geworden. In dat geval is de club waar de speler het contract tekent, een opleidingsvergoeding verschuldigd aan de club(s), ook amateurclubs, die de speler vanaf zijn twaalfde jaar tot en met zijn eenentwintigste jaar hebben opgeleid.¹⁰² Er kan een opleidingsvergoeding verschuldigd zijn tijdens en na afloop van een spelerscontract.¹⁰³

⁸⁹ Artikel 5 sub a en b BTCA jo. artikel 3 sub a ROS.

⁹⁰ Artikel 5 sub c BTCA.

⁹¹ Artikel 6 BTCA.

⁹² Artikel 1 lid 1 PRO.

⁹³ Artikel 37 Reglement Wedstrijden Amateur Veldvoetbal.

⁹⁴ Artikel 2 lid 1 PRO.

⁹⁵ Artikel 7 PRO.

⁹⁶ Artikel 2 lid 5 PRO.

⁹⁷ Artikel 2 lid 3 PRO.

⁹⁸ Artikel 3 PRO.

⁹⁹ Artikel 5 en 6 PRO.

¹⁰⁰ Artikel 8 PRO.

¹⁰¹ Artikel 9 PRO.

¹⁰² Artikel 20 RSTP.

¹⁰³ Artikel 1 lid 1 Annex 4 RSTP.

Bij een transfer waarbij de speler zijn eerste contract als professioneel speler tekent, is de hoogte van de vergoeding gebaseerd op de kosten die de nieuwe club gemaakt zou hebben om de speler op te leiden, vermenigvuldigd met het aantal jaar dat de speler tussen zijn twaalfde en eenentwintigste jaar is opgeleid. Indien een speler een volgend contract tekent wordt de hoogte van de vergoeding gebaseerd op de kosten die de nieuwe club gemaakt zou hebben om de speler op te leiden, vermenigvuldigd met het aantal jaar dat de speler door de oude club(s) opgeleid is.¹⁰⁴ Hierbij wordt er uitgegaan van de gemiddeld gemaakte kosten per opleidingsjaar voor een speler die doorbreekt op het hoogste niveau. Doordat het onmogelijk is om per club en per speler te bepalen wat de exacte kosten zijn, is elke club ingedeeld in een categorie. Deze indeling gebeurt op basis van het niveau en de kwaliteit van de opleiding van een club. De kosten die per categorie gelden zijn berekend door met het voor de opleiding van één speler gedurende één jaar benodigde bedrag, te vermenigvuldigen met een gemiddelde spelerfactor. Deze spelerfactor is de verhouding tussen het aantal spelers dat moet worden opgeleid om één beroepsspeler voort te brengen. Hierdoor wordt er ook rekening gehouden met de kosten van de opleiding van de spelers die niet 'doorbreken'. Deze categorisatie wordt jaarlijks herzien. De nationale bonden hebben de mogelijkheid om clubs in maximaal vier categorieën onder te verdelen.¹⁰⁵ De bedragen van de categorieën verschillen per werelddeel (confederatie). In figuur 2 zijn de bedragen schematisch weergegeven.¹⁰⁶

Confederatie	Categorie I	Categorie II	Categorie III	Categorie IV
Azie		USD 40,000	USD 10,000	USD 2,000
Afrika		USD 30,000	USD 10,000	USD 2,000
Noord- en Centraal-Amerika		USD 40,000	USD 10,000	USD 2,000
Zuid-Amerika	USD 50,000	USD 30,000	USD 10,000	USD 2,000
Oceanië		USD 30,000	USD 10,000	USD 2,000
Europa	EURO 90,000	EUR 60,000	EURO 30,000	EURO 10,000

Figuur 2

De kosten van de eerste vier trainingsseizoenen (leeftijd 12 t/m 15 jaar) van een speler gaan uit van categorie vier, omdat er anders onrealistisch hoge bedragen voor jonge spelers betaald moeten worden.¹⁰⁷ Op deze manier wil de FIFA de transfers van jonge spelers uit het buitenland tegengaan. Indien een speler door meerdere clubs opgeleid is, wordt de opleidingsvergoeding naar rato van het aantal maanden dat de speler bij een club opgeleid is verdeeld.¹⁰⁸

Er is geen opleidingsvergoeding verschuldigd indien de opleidende club het contract van de betreffende speler heeft beëindigd zonder goede reden, de speler overstapt naar een club uit categorie vier, of indien een professionele speler naar een club gaat waar hij als amateurspeler uit zal komen.¹⁰⁹

¹⁰⁴ Artikel 5 lid 1 en 2 Annex RSTP.

¹⁰⁵ Artikel 4 lid 1 en 2 Annex 4 RSTP.

¹⁰⁶ FIFA, 'Commentary on the Regulations for the Status and Transfer of Players', p. 119, <http://www.fifa.com/aboutfifa/officialdocuments/doclists/circulars.html>, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.

¹⁰⁷ Artikel 5 lid 3 Annex 4 RSTP.

¹⁰⁸ Artikel 3 lid 1 Annex 4 RSTP.

¹⁰⁹ Artikel 2 Annex 4 RSTP.

5.3.2 Internationale transfers binnen de Europese Unie

Voor spelers die overstappen van een club binnen de EU naar een andere club uit een ander land binnen de EU gelden er speciale regels. In dat geval is er geen opleidingsvergoeding verschuldigd aan de vorige club, indien deze club de betreffende speler niet binnen 60 dagen na afloop van zijn contract een nieuw contract heeft aangeboden, dat ten minste een gelijke waarde vertegenwoordigt dan het vorige contract.¹¹⁰ Op het moment dat een club een speler namelijk geen nieuw, gelijkwaardig contract aanbiedt, wilt zij deze speler niet zelf behouden. De speler is dan vrij om over te stappen. Deze bepaling heeft als doel het vrije verkeer van werknemers binnen de EU niet te belemmeren. Of dit ook geldt voor amateurspelers is onduidelijk. Het Court of Arbitration for Sport (hierna: CAS) heeft in meerdere zaken hierover verschillend geoordeeld. Het CAS is een onafhankelijk tribunaal dat oordeelt in geschillen op het gebied van sport. In 2006 werd in een zaak tussen ADO Den Haag en Newcastle United FC bepaald dat indien een club geen contract aanbiedt aan een amateurspeler, het recht op een opleidingsvergoeding vervalt, tenzij de club 'oprechte belangstelling' toonde om de amateurspeler te behouden.¹¹¹ Echter bepaalde het CAS in een andere zaak het tegenovergestelde.¹¹² In 2008 besliste het CAS weer dat de verplichting zowel voor amateurs als professionals geldt.¹¹³ In deze zaken werd benadrukt dat het onredelijk zou zijn om alle (jeugd)amateurspelers een contract aan te bieden, zodat het recht op een opleidingsvergoeding behouden blijft. In een andere uitspraak van het CAS in 2009 werd ook bij deze stelling aangehaakt en benadrukt dat het niet voldoen aan het formele vereiste van de verplichte contractaanbieding in beginsel zwaarder weegt ten aanzien van professionals.¹¹⁴ Door een gebrek aan vast rechtspraak blijft het voorlopig onduidelijk of deze regeling ook geldt ten aanzien van amateurspelers.¹¹⁵

Het is niet van belang of het aangeboden contract wordt geaccepteerd. Hierdoor had FC Twente recht op € 460.000 opleidingsvergoeding na het vertrek van Simon Cziommer naar Schalke 04. FC Twente bood Cziommer een contract aan, maar hij weigerde dit en vertrok naar Schalke 04. Hierdoor was Schalke 04 van mening dat ze geen opleidingsvergoeding aan FC Twente verschuldigd waren. Het CAS besliste echter dat Schalke 04 wel een opleidingsvergoeding moest betalen.¹¹⁶

Daarnaast geldt dat bij een transfer binnen de EU een transfervergoeding niet los staat van een opleidingsvergoeding. De FIFA DRC heeft in meerdere zaken bepaald dat een club die doelbewust meewerkt aan een tussentijdse transfer van een speler en daarvoor een transfervergoeding ontvangt, niet meer geïnteresseerd is in het behouden van de speler en daarom geen recht meer heeft op een opleidingsvergoeding. In de praktijk wordt de opleidingsvergoeding vaak verdisconteerd in de transfervergoeding.¹¹⁷

Ook de hoogte van de opleidingsvergoeding is anders bij een transfer binnen de EU. In het geval een speler van een club uit een lagere categorie naar een club uit een hogere categorie binnen de EU overstapt is de berekening van de opleidingsvergoeding gebaseerd op de gemiddelde kosten van deze twee clubs. In het geval dit andersom is, namelijk van een club uit een hogere categorie naar club uit een lagere categorie, bepaalt sub b dat de berekening is gebaseerd op de kosten van de club uit de lage categorie.¹¹⁸

¹¹⁰ Artikel 6 lid 3 Annex 4 RSTP.

¹¹¹ CAS 7 februari 2007, nr. 2006/A/1152.

¹¹² CAS 28 mei 2007, nr. 2006/A/1177.

¹¹³ CAS 12 december 2008, nr. 2008/A/1521.

¹¹⁴ CAS 30 juli 2009, nr. 2009/A/1757.

¹¹⁵ Federatie van Betaald voetbal Organisaties, 'Nader Belicht', VoetbalZaken nr. 2011/1, <http://fbo.nl/?#VZ 2011>, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.

¹¹⁶ DRC 22 juli 2004, nr. 74353.

¹¹⁷ Federatie van Betaald voetbal Organisaties, 'Nader Belicht', VoetbalZaken nr. 2008/13, <http://fbo.nl/?#VZ 2008>, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.

¹¹⁸ Artikel 6 lid 1 Annex 4 RSTP.

5.3.3 Solidariteitsbijdrage

Het enige verschil met de nationale regelgeving in Nederland betreffende solidariteitsbijdrage is de verdeling van de bijdrage. De percentages zijn namelijk iets anders.¹¹⁹

5.3.4 Spelerspaspoort

De verantwoordelijkheid voor de berekening en betaling van de opleidingsvergoeding ligt bij de nieuwe club.¹²⁰ Om de carrière van een speler bij te houden wordt er gebruik gemaakt van een spelerspaspoort. Dit is een overzicht van alle clubs waar de speler vanaf zijn twaalfde jaar speelgerechtigd is geweest. Van de nieuwe club wordt verwacht dat zij de vergoeding binnen 30 dagen nadat het recht ontstaat, overmaakt aan de rechthebbende clubs. Dit zou betekenen dat de rechthebbende clubs niet veel hoeven te doen om een vergoeding te ontvangen. De praktijk leert echter dat spelerspaspoorten soms incompleet zijn, waardoor rechthebbende clubs alsnog achter de betaling van de vergoeding aan moeten gaan.¹²¹ Indien niet kan worden vastgesteld of een speler voor een bepaalde club speelgerechtigd is geweest, of als een club zich niet binnen achttien maanden bekend heeft gemaakt, komt de opleidingsvergoeding toe aan de nationale bond(en) van het land waar de speler is opgeleid. Deze inkomsten moeten dan geïnvesteerd worden in het ontwikkelen van het jeugdvoetbal.¹²² Eenzelfde regeling is van toepassing op de solidariteitsbijdrage.¹²³ De FIFA DRC heeft bepaald dat een incompleet spelerspaspoort voor rekening van de rechthebbende clubs komt.¹²⁴

Indien er niet voldaan wordt aan de verplichtingen die gesteld zijn in de Regulations for the Status and Transfer of Players kan de tuchtcommissie van de FIFA disciplinaire maatregelen aan clubs of spelers kan opleggen.¹²⁵ Daarnaast beslist de DRC in geschillen over de hoogte van de vergoedingen.¹²⁶

5.4 Koninklijke Nederlandse Baseball en Softball Bond

De KNBSB is de overkoepelende bond voor honkbal en softbal in Nederland. Ook deze bond kent een opleidingsvergoedingensysteem, dat is opgenomen in het Reglement Opleidingsvergoedingen (hierna: RO), dat uit één artikel bestaat.¹²⁷ Volgens dit reglement dient een opleidingsvergoeding ter compensatie van de kosten die door een Nederlandse vereniging zijn gemaakt om een speler op te leiden, die is overgestapt naar een andere vereniging. Het recht op de opleidingsvergoeding ontstaat indien deze speler minstens één keer heeft gespeeld in de topsportcompetitie.¹²⁸ Honk- en softbal wordt onderverdeeld in topsport, wedstrijd sport en recreatiesport. De topsport bestaat uit de wedstrijden die in de hoogste klassen worden gespeeld. Alle klassen hieronder vormen de wedstrijd sport. De recreatiesport bestaat uit de wedstrijden die worden gespeeld in de klassen BeeBall, CurveBall, Slagbal en Gehandicaptensport.¹²⁹ Er dient een opleidingsvergoeding te worden betaald aan de verenigingen, waarvoor de speler is uitgekomen in de vijf jaar voorafgaand aan het moment dat het recht op de opleidingsvergoeding is ontstaan. Als de speler 23 jaar is op het moment dat hij is uitgekomen op het niveau van de topsport, wordt er slecht over drie jaar hieraan voorafgaand een opleidingsvergoeding betaald.¹³⁰ De vergoeding hoeft alleen te worden betaald voor spelers die jonger dan 24 jaar zijn op het moment dat het recht op een opleidingsvergoeding ontstaat.¹³¹ De vergoeding bedraagt voor honkbalspelers

¹¹⁹ Artikel 1 Annex 5 RSTP.

¹²⁰ Artikel 3 Annex 4 en artikel 2 Annex 5 RSTP.

¹²¹ Jellinghaus (red.) 2008, p. 91.

¹²² Artikel 3 lid 3 annex 4 RSTP.

¹²³ Artikel 2 Annex 5 RSTP.

¹²⁴ DRC 28 september 2006, nr. 961202B en Jellinghaus (red.) 2008, p. 90 e.v.

¹²⁵ Artikel 7 Annex 4 en artikel 2 lid 4 Annex 5 RSTP.

¹²⁶ Artikel 5 lid 4 Annex 4 RSTP.

¹²⁷ Zie Reglement van Wedstrijden Topsport 2011.

¹²⁸ Artikel 1 lid 1 sub a RO.

¹²⁹ Zie KNBSB Reglement van Wedstrijden Algemeen.

¹³⁰ Artikel 1 lid 2 RO.

¹³¹ Artikel 1 lid 3 RO.

€ 275,- per jaar en voor softbalspelers € 135,- per jaar. De waardering van de opleidingsjaren zit vrij ingewikkeld in elkaar. Er wordt onderscheid gemaakt naar leeftijd van de betreffende speler in het jaar dat de claim wordt ingediend, naar leeftijd van de betreffende speler in het opleidingsjaar waarover wordt geclaimd en naar het aantal jaren terug waarover kan worden geclaimd.¹³²

Daarnaast geldt dat indien een speler waarvoor reeds een opleidingsvergoeding is betaald, vóór het jaar waarin deze speler 23 wordt, overgaat naar een andere vereniging, er over de jaren direct voorafgaand aan deze overgang ook een opleidingsvergoeding is verschuldigd.¹³³ De rechthebbende verenigingen dienen de opleidingsvergoeding te claimen bij de KNBSB.¹³⁴ De KNBSB zorgt dan voor de verrekening tussen de betrokken verenigingen.¹³⁵ De opleidingsvergoeding wordt dus betaald door de nieuwe vereniging.

Naast de reguliere verenigingen zijn er in Nederland de zogenaamde Baseball Academies. Dit zijn regionale opleidingscentrums voor talentvolle spelers. Er zijn zes van deze honkbalscholen in Nederland. Het doel hiervan is om de beste jonge honkballers uit de betreffende regio op te leiden en ze wedstrijden op een zo hoog mogelijk niveau te laten spelen. Deze talenten zijn tussen de twaalf en eenentwintig jaar oud. Na deze opleiding stromen de toptalenten uit naar de deelnemende topsportverenigingen of gaan ze naar de Verenigde Staten om daar hun opleiding te vervolgen. De KNBSB is bezig met het ontwikkelen van een apart opleidingsreglement voor deze spelers, indien ze na de topsportopleiding instromen naar een topsportvereniging. Elke speler bouwt per jaar een schuld op, die bij de instroom door de nieuwe vereniging aan de honkbalschool moet worden betaald. Hierbij wordt er ook gebruik gemaakt van een spelerspaspoort. De opleidingsvergoedingen voor deze spelers komen hoger te liggen dan de opleidingsvergoedingen voor reguliere spelers, omdat de kosten die honkbalscholen maken hoger zijn dan de kosten die verenigingen maken.

5.5 Koninklijke Nederlandsche Schaatsenrijders Bond

De KNSB overkoepelt de schaatsdisciplines Langebaan, Marathon, Shorttrack, Kunstrijden, KB/Supersprint, Schoonrijden, Toerschaatsen en Inline-skaten in Nederland. Er zijn ongeveer 720 schaatsverenigingen bij de KNSB aangesloten. Naast de verenigingen kent de KNSB acht gewesten, namelijk Groningen, Friesland, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Noord-Holland/Utrecht, Zuid-Holland en Noord-Brabant/Limburg/Zeeland. De gewesten opereren zelfstandig, maar zijn wel lid van de KNSB en dienen zich dus te houden aan de statuten en reglementen van de KNSB.¹³⁶ De taak van de gewesten is het verenigen van individuele leden, stimuleren van de schaatssport in de breedte en zorgen voor regionaal en lokaal bestuur.¹³⁷ Daarnaast hebben de gewesten gewestelijke selecties waar de meest talentvolle junioren en senioren van de gewesten in rijden. Vanuit de gewesten kunnen rijders overstappen naar Jong Oranje en vervolgens naar een merkenteam.

Sinds het seizoen 2011-2012 is er een regeling met betrekking tot opleidingsvergoedingen ingevoerd.¹³⁸ Deze regeling geldt alleen voor de discipline langebaanschaatsen. Een opleidingsvergoeding komt alleen toe aan gewesten, waarvan:

- B- of A-Junioren die vanuit een gewestelijke selectie worden geselecteerd voor Jong Oranje, en
- senioren die vanuit een gewestelijke selectie naar een erkend merkenteam gaan.

Alleen gewesten kunnen dus aanspraak maken op een opleidingsvergoeding. Verenigingen kunnen dit niet. De opleidingsvergoeding is een bedrag van maximaal € 2.500,- per rijder.

¹³² Artikel 1 lid 5 RO.

¹³³ Artikel 1 lid 7 RO.

¹³⁴ Artikel 1 lid 8 RO.

¹³⁵ Artikel 1 lid 10 RO.

¹³⁶ <http://www.knsb.nl/bond/gewesten>, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.

¹³⁷ <http://www.knsb.nl/bond/organisatie/gewesten-regios>, <laatst geraadpleegd op 19 oktober 2011>.

¹³⁸ KNSB, 'Notitie Opleidingsvergoeding voor talentontwikkeling', 13 oktober 2010.

De vergoeding moet herkenbaar gereserveerd worden binnen de begrotingen van de Gewestelijke Technische Commissie (hierna: GTC) van de A-, B-junioren of senioren groepen binnen een gewest. De GTC behartigt de sporttechnische belangen van de tot dat gewest behorende groep van licentiehouders.¹³⁹ De opleidingsvergoedingen mogen uitsluitend aangewend worden voor de selectiegroep waaruit het talent is voortgekomen.

Het grootste verschil ten opzichte van de opleidingsvergoedingensystemen bij de meeste andere sportbonden is, afgezien van het feit dat de regeling maar voor één discipline geldt, dat de opleidingsvergoeding voortkomt uit de begroting sport van het bondsbureau van de KNSB. Om de opleidingsvergoedingen te kunnen betalen wordt er jaarlijks een reservering van maximaal € 50.000,- gedaan. Het is dus de KNSB die de opleidingsvergoedingen betaalt, en niet bijvoorbeeld de merkenteams. Dit is wel besproken in de Collectieve Samenwerking Overeenkomst tussen de KNSB en de merkenteams, maar een dergelijke regeling is hierin niet tot stand gekomen. Doordat de KNSB een regeling voor opleidingsvergoedingen wel van belang vindt, is er voor gekozen om een reservering in de begroting van de KNSB hiervoor op te nemen. Indien het beroep op de vergoedingsregeling groter is dan het maximale bedrag van € 50.000,-, wordt er een evenredige verdeling toegepast. De gewesten kunnen tot 1 juli van het betreffende jaar een verzoek indienen om in aanmerking te komen voor een vergoeding. Na 1 juli worden door de directeur Sport op basis van de aanvragen de vergoedingen per gewest vastgesteld.

De opleidingsvergoeding geldt alleen voor het langebaanschaatsen, omdat er in deze discipline merkenteams zijn. Bij de andere Olympische disciplines shorttrack en kunstrijsen is dit niet het geval.

Deze regeling is ingevoerd, omdat de gewesten veel investeren in de opleiding van talentvolle rijders. De vergoeding dient als blijk van waardering richting de gewesten voor hun inspanningen om talenten op te leiden die uiteindelijk in een merkenteam uitkomen. Door de regeling wordt de talentontwikkeling verder gestimuleerd. Naast deze regeling wordt er bij de KNSB nagedacht om een vergelijkbare regeling te introduceren bij de overgang van een vereniging naar een gewestelijke selectie. Het is de bedoeling dat de gewesten uiteindelijk zelf een vergelijkbare regeling introduceren voor de overgang van een vereniging naar een gewest. Doordat de gewesten zelfstandig opereren kunnen ze zo een regeling zelf invoeren.

Doordat de regeling pas in het seizoen 2011-2012 is geïntroduceerd, is de regeling op basis van ervaringen en evaluaties de komende jaren nog onderhevig aan wijzigingen. Hierdoor is de regeling ook (nog) niet opgenomen in een reglement.

5.6 Samenvatting

De voetbalsport kent een systeem van opleidingsvergoedingen en een systeem van solidariteitsbijdragen welke voor internationale transfers door de FIFA zijn geregeld, en voor nationale transfers in Nederland door de KNVB. Er is nationaal een opleidingsvergoeding verschuldigd op het moment dat een speler overstapt naar een bvo en hier in minimaal vijf bindende wedstrijden van het eerste elftal uitkomt of op het moment dat een speler een contract tekent bij een bvo of amateurclub, beide vóór het seizoen waarin de speler 22 jaar wordt. De opleidingsvergoeding bedraagt voor ere- en eerstedivisieclubs € 1.355,- per opleidingsjaar en voor amateurclubs € 500,- per opleidingsjaar. Deze dienen ze binnen 30 dagen vanaf het moment dat het recht op een opleidingsvergoeding ontstaat te betalen. Indien de schuldige club niet op tijd betaalt, betaalt de KNVB de rechthebbende clubs en ontstaat er een vordering van de KNVB op de schuldige club. Daarnaast is er een aparte regeling voor transfers van jeugdspelers van een bvo naar een andere bvo. In dat geval heeft de oude club geen recht op een opleidingsvergoeding, maar ontvangt zij een bedrag uit een pool. De poolvergoeding bedraagt € 12.500 per opleidingsjaar. De opleidingsperiode

¹³⁹ Artikel 2.13 Algemeen Reglement KNSB.

bedraagt het aantal jaren dat een jeugdspeler in de A-, B-, C- en D-jeugd van de oude bvo uitkwam. De poolvergoeding geldt alleen voor de overschrijvingen van jeugdspelers die in deze categorieën actief zijn. De verschuldigde club dient het bedrag in de pool te storten, waarna de rechthebbende club binnen vijf maanden na de overschrijving van de speler het bedrag uit de pool ontvangt.

Een club is een solidariteitsbijdrage verschuldigd indien een contractspeler, ongeacht zijn leeftijd, tijdens de looptijd van zijn contract overstapt naar een andere club, waar hij een contract tekent. De hoogte van de solidariteitsbijdrage bedraagt 5% van de transfersom die door de nieuwe club aan de oude club is betaald. Dit betekent dat er alleen een solidariteitsbijdrage wordt betaald bij een overschrijving van een speler tijdens de looptijd van zijn contract, want alleen dan wordt er een transfersom betaald. In het *Bosman*-arrest is namelijk bepaald dat er na afloop van een contract geen transfersom mag worden gevraagd. De wijze van betaling is hetzelfde als bij de opleidingsvergoeding. De solidariteitsbijdrage wordt verdeeld over de clubs waar de speler in de periode vanaf zijn twaalfde tot zijn drieëntwintigste jaar is opgeleid. De nieuwe club moet 5% van de overeengekomen transfersom verdelen over deze clubs. Op deze manier ontvangt een amateurclub waarvan een speler is doorgebroken vaak meerdere malen een rante opleidingsvergoeding die ze goed kunnen gebruiken. Deze regeling is vrijwel hetzelfde bij de KNVB en de FIFA. Het enige verschil is de wijze van verdeling over de rechthebbende clubs.

De regeling betreffende opleidingsvergoedingen bij internationale transfers verschilt iets van de nationale regelgeving in Nederland. Er dient een opleidingsvergoeding te worden betaald indien een speler een contract als professionele speler tekent voor het einde van het seizoen waarin de speler 23 jaar is geworden en elke keer als een speler een internationale transfer maakt tot het seizoen waarin hij 23 jaar is geworden. Er kan een opleidingsvergoeding verschuldigd zijn tijdens en bij het einde van de looptijd van een contract. De hoogte van de vergoeding is gebaseerd op de gemiddeld gemaakte kosten van een club per opleidingsjaar voor een speler die doorbreekt op het hoogste niveau. Om de kosten van een club te bepalen is elke club op basis van het geld dat een club in de opleiding investeert en de kwaliteit van de opleiding ingedeeld in een categorie. Elke federatie kent vier categorieën. De kosten in de hoogste categorie voor Europese clubs bedragen € 90.000,- per opleidingsjaar en in de laagste categorie € 10.000 per opleidingsjaar. Deze bedragen zijn dus vele malen hoger dan die van de nationale regeling in Nederland. Voor transfers binnen de EU wordt er een aanvullende eis gesteld. Wil een club in zo een geval recht hebben op een opleidingsvergoeding dient zij de speler binnen 60 dagen na afloop van zijn contract een nieuw, gelijkwaardig contract aan te bieden. Ook de hoogte van de vergoeding is anders. Bij de overstap van een lagere categorieclub naar een hogere categorieclub geldt het gemiddelde hiertussen, andersom geldt het bedrag uit de lage categorie.

De honk- en softbalsport kent ook een systeem van opleidingsvergoedingen. Dit is vastgelegd in het Reglement Opleidingsvergoedingen. Er is een opleidingsvergoeding verschuldigd indien een speler overstapt naar een andere club en hier voor zijn 24ste jaar minstens één keer uitkomt in de topsportcompetitie. Rechthebbende clubs kunnen deze vergoeding bij de KNBSB claimen, waarna de KNBSB zorgt voor de verrekening tussen de clubs. Voor honkballspelers bedraagt de vergoeding € 275,- per opleidingsjaar en voor softballspelers € 135,- per opleidingsjaar. De vergoeding wordt betaald over de vijf jaren voorafgaand dat het recht op een opleidingsvergoeding ontstaat, behalve indien de speler op dat moment 23 jaar is. In dat geval gelden slechts de drie voorafgaande jaren. Daarnaast wordt er gewerkt aan een regeling indien een speler die bij een Baseball Academy in Nederland speelt na afloop van deze opleiding instroomt naar een topsportvereniging. Elke speler bouwt per jaar een schuld op welke bij de instroom door de nieuwe vereniging moet worden betaald. Hiervoor wordt er een spelerspaspoort bijgehouden.

In de schaatssport geldt er sinds het seizoen 2010-2011 alleen voor de discipline langebaanschaatsen een opleidingsvergoeding. Deze moet worden betaald op het moment

dat een A- of B-junior van een gewest naar Jong Oranje en op het moment dat een senior vanuit een gewest overstapt naar een merkenteam. De vergoeding wordt door de KNSB betaald. Hiervoor is een bedrag uit de begroting Sport van het bondsbureau gereserveerd. De vergoeding bedraagt € 2.500,- per rijder. In de toekomst is het de bedoeling van de KNSB dat de gewesten een vergelijkbare regeling introduceren voor rijders die overstappen van een vereniging naar een gewest.

6

Mogelijke opleidingsvergoedingssystemen voor de wielersport in Nederland

6.1 Inleiding

Na de analyse in hoofdstuk 5 van opleidingsvergoedingssystemen bij andere sportbonden, het doel van een opleidingsvergoeding zoals omschreven in de arresten van het Europese Hof van Justitie en overleg met de KNWU worden er in dit hoofdstuk twee systemen beschreven die eventueel geschikt zijn voor de wielersport in Nederland: een KNWU-systeem en een clubsysteem. Deze systemen worden beschreven in de paragrafen 6.4 en 6.5. Hiervoor wordt er in de paragrafen 6.2 en 6.3 beschreven voor welke overstappen de onderzoeker het wel en niet aanbeveelt om een opleidingsvergoeding te betalen. Vervolgens worden in paragraaf 6.6 de belangrijkste aspecten van een opleidingsvergoedingensysteem vastgesteld. Het hoofdstuk wordt in paragraaf 6.7 afgesloten met een tussenconclusie.

6.2 Overstappen waarvoor geen opleidingsvergoeding moet worden betaald

Alvorens te bepalen voor welke overstappende wielrenners een opleidingsvergoeding moet worden betaald, is het van belang om na te gaan of er bij de UCI en KNWU regelgeving aanwezig is die het verbiedt om een vergoeding te vragen bij de transfer van een wielrenner. Dit blijkt het geval te zijn. Wielrenners van UCI World Tour Teams, UCI Professional Continental Teams, UCI Baan Teams en UCI Mountainbike Teams zijn na afloop van hun contract vrij om naar een ander team over te stappen. Elk systeem waarbij bij een transfer een vergoeding moet worden betaald, is voor deze wielrenners verboden.¹⁴⁰

Voor UCI BMX Teams, UCI Woman Teams en UCI Continental Teams heeft de UCI een dergelijke bepaling niet opgenomen. Na contact met de UCI hierover blijkt dat dit niet is gedaan, omdat er ook niet-professionele wielrenners voor deze teams kunnen rijden. De UCI geeft aan dat ook de wielrenners van deze teams zijn onderworpen aan de artikelen 2.15.120 en 2.16.041 UCI CR. Wielrenners van deze teams zijn na afloop van hun contract dus vrij om over te stappen naar een ander team, zonder dat er een vergoeding mag worden betaald. De KNWU heeft zich hier door middel van artikel 2.17.013.16 KNWU RW bij aangesloten. Door deze bepalingen uit de reglementen van de UCI en KNWU is het verboden om voor wielrenners van teams die geregistreerd staan bij de UCI, die aan het einde van hun contract zijn, een opleidingsvergoeding te vragen. Hierdoor zijn de mogelijkheden voor een opleidingsvergoedingensysteem beperkt. Dit betekent echter niet dat er geen vergoeding mag worden betaald indien deze teams een wielrenner aantrekken die van een wielclub of Landelijk Team afkomstig is.

De onderzoeker beveelt het niet aan om voor elke wielrenner die van de ene wielclub naar een andere wielclub verstaat, een opleidingsvergoeding te vragen. Een opleidingsvergoedingensysteem is bedoeld zodat 'grotere' teams niet zonder enige compensatie de meest talentvolle wielrenners weg kunnen kapen bij de clubs en/of teams die de wielrenners hebben opgeleid. Hier is geen sprake van indien een wielrenner naar een andere club overstapt, waar hij op eenzelfde niveau uit gaat komen. Er zou dan bijvoorbeeld ook een vergoeding moeten worden betaald indien een wielrenner vanwege verhuizing overstapt.

¹⁴⁰ Voor UCI World Tour Teams: zie artikel 2.15.120 UCI CR en titel II, hoofdstuk XV KNWU RW. Voor UCI Professional Continental Teams: zie artikel 2.16.041 UCI CR en titel II, hoofdstuk XVI KNWU RW. Voor UCI Baan Teams: zie artikel 3.7.026 UCI CR en artikel 3.7.026 KNWU RW. Voor UCI Mountainbike Teams zie artikel 4.10.021 UCI CR en titel IV, hoofdstuk X KNWU RW en voor UCI Elite Mountainbike Teams: zie artikel 4.9.023 UCI CR en titel IV, hoofdstuk IX KNWU RW.

6.3 Overstappen waarvoor wel een opleidingsvergoeding moet worden betaald

Aanbevolen wordt om teams te verplichten tot het betalen van een opleidingsvergoeding, indien zij een wielrenner van een club of team aantrekken dat niet is aangesloten bij de UCI. Voor alle teams is het verplicht om contracten met hun wielrenners af te sluiten. Voor clubs is dit niet het geval, maar dit kan wel voor komen. Vandaar dat het voor clubs wordt aanbevolen om deze te verplichten tot het betalen van een opleidingsvergoeding, op het moment dat zij een wielrenner van een andere club aantrekken en deze door middel van een contract aan zich binden. Uit het feit dat een wielrenner een contract tekent, blijkt dat het om een talentvolle wielrenner gaat. Deze wielrenner zal zijn 'nieuwe' club of 'nieuw' team wellicht (in de toekomst) financieel voordeel opleveren. Een wielrenner kan namelijk het niveau van een club of team omhoog helpen, door wedstrijden te winnen. Hierdoor kan een club of team meer aanzien krijgen en aantrekkelijker worden voor sponsors. Sponsorgelden zijn één van de belangrijkste inkomstenbronnen van clubs en teams. Omdat de 'oude' club en/of het 'oude' team dit voordeel niet hebben, maar wel kosten hebben gemaakt om deze wielrenners op te leiden, kunnen zij voor deze kosten een vergoeding vragen.

Doordat clubs of teams wielrenners een goede begeleiding en opleiding bieden is er een grotere kans aanwezig dat er wielrenners 'doorbreken' bij deze clubs en teams, dan bij clubs en teams die minder investeren in de opleiding van wielrenners. Door middel van een opleidingsvergoedingensysteem worden de kosten die deze clubs en teams hebben moeten maken om wielrenners op te leiden, vergoed. Op deze manier zullen in de meeste gevallen alleen de clubs en teams die veel investeren in de opleiding van wielrenners beloond worden. De vergoeding kan besteed worden aan verdere talentontwikkeling, waardoor waarschijnlijk de kwaliteit van de wielersport verbeterd wordt. Dit is in overeenstemming is met het doel van de KNWU en hier wordt het doel van een opleidingsvergoedingensysteem mee bereikt.

Indien een wielrenner voor een buitenlands team uit gaat komen, is het onmogelijk om hiervoor een opleidingsvergoeding te vragen. Deze teams zijn geen lid van de KNWU, waardoor de KNWU een buitenlands team niet kan verplichten om een opleidingsvergoeding te betalen. Een nadeel hiervan kan zijn dat wielrenners eerder overstappen naar buitenlandse clubs en teams.

6.4 KNWU-systeem

Het principe van een KNWU-systeem is dat de betalingen van de opleidingsvergoeding via de KNWU gaan. In dit systeem betaalt de KNWU een opleidingsvergoeding aan de clubs en/of teams die de wielrenner opgeleid hebben. Om dit te kunnen betalen kan de KNWU clubs en teams verplichten een vergoeding te betalen voor de kosten die de desbetreffende clubs en/of teams hebben gemaakt om deze wielrenner op te leiden. Hiervoor zijn twee mogelijkheden. De eerste mogelijkheid is dat de wielersportclubs en wielerteams de opleidingsvergoeding aan de KNWU betalen. De rechthebbende clubs en teams kunnen dan een verzoek bij de KNWU indienen voor het ontvangen van een opleidingsvergoeding, waarna de KNWU de vergoeding aan de rechthebbende clubs en teams uitkeert. De tweede mogelijkheid voor de KNWU om de betalingen te regelen, is het invoeren van een pool. De clubs en teams die een opleidingsvergoeding schuldig zijn moeten het te betalen bedrag aan opleidingskosten in deze pool storten. Vervolgens kunnen de rechthebbende clubs en teams binnen een bepaalde tijd een beroep doen op een vergoeding uit deze pool. Om deze pool te beheren kan er een poolcommissie samengesteld worden. Deze poolcommissie beslist over het al dan niet toekennen van een opleidingsvergoeding. Daarnaast kan er een poolcollege samengesteld worden, waarbij in het geval van onenigheden beroep aangetekend kan worden. Bij beide mogelijkheden zullen clubs en teams de carrière van hun ex-wielrenners moeten blijven volgen om erachter te komen wanneer ze recht hebben op een opleidingsvergoeding. De KNWU kan hierover duidelijk scheppen door bijvoorbeeld de namen van de wielrenners die naar een team overstappen te publiceren op haar website. Dit is makkelijk na te gaan voor de KNWU, omdat de 'carrière' van een wielrenner bij de KNWU bekend is in het licentiesysteem.

Een nadeel van een KNWU-systeem voor de KNWU is het extra werk dat de KNWU krijgt, omdat zij dient na te gaan of clubs en teams recht hebben op opleidingsvergoedingen en of 'nieuwe' clubs en teams voldoen aan de verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding. Daarnaast dient de KNWU bij dit systeem zorg te dragen voor de betalingen. Door het invoeren van een pool is dit beperkt. De poolcommissie is hier mee belast. Omdat de betalingen via de KNWU verlopen, is het toezicht hierop eenvoudig en kan de KNWU ervoor zorgen dat clubs en teams de vergoeding krijgen waar ze recht op hebben. Hierdoor zal er duidelijkheid zijn en zullen er waarschijnlijk weinig conflicten voorkomen, waardoor een dergelijk systeem goed te handhaven is.

6.5 Clubsysteem

Bij een clubsysteem legt de KNWU aan clubs en teams de verplichting op om een opleidingsvergoeding te betalen aan de oude club of het oude team indien een wielrenner van een club of team overstapt naar een ander team. Het gaat hier dus om verplichtingen van een lid naar een medelid. De betalingen gaan buiten de KNWU om. De nieuwe club of het nieuwe team betaalt de vergoeding rechtstreeks aan de oude clubs en/of teams. De verantwoordelijkheid voor het ontvangen van de vergoeding ligt bij dit systeem dus niet bij de oude clubs en teams. Het nieuwe team moet het initiatief nemen om de opleidingsvergoeding te betalen. Indien het nieuwe team dit weigert, dienen de rechthebbende clubs en/of teams dit te melden bij de KNWU, waarna de KNWU kan beslissen om de vergoeding uit te keren aan de rechthebbende clubs en teams. Er ontstaat dan een vordering van de KNWU op de schuldige club of op het schuldige team.

Het voordeel van een clubsysteem voor de KNWU is dat er onderling bijgehouden wordt wanneer een vereniging of team recht heeft op een opleidingsvergoeding en de betalingen ook niet via de KNWU verlopen. Dit is voor de KNWU geen extra werk. Hiervoor zal er net als in de voetbalsport wel een soort van wielerpaspoort moeten worden bijgehouden, waarop de 'wielercarrière' van een wielrenner wordt weergegeven, anders is het voor clubs en teams onmogelijk om uit te zoeken voor welke clubs en/of teams wielrenners gefietst hebben. In de praktijk kan een dergelijk systeem problemen opleveren, omdat er geen centraal toezicht op de betalingen is. Daarnaast zullen er door incomplete wielerpaspoorten waarschijnlijk meningsverschillen zijn over het al dan niet recht hebben op een vergoeding. Hierdoor zullen er bij de KNWU waarschijnlijk veel klachten binnenkomen.

6.6 Aspecten van een opleidingsvergoedingensysteem

Na bestudering van opleidingsvergoedingensystemen bij andere sportbonden worden in de volgende subparagrafen de aspecten beschreven die vastgesteld moeten worden. Bij de vaststelling hiervan wordt het aanbevolen om dit in overleg met wielclubs, wielerteams, de districten en afdelingen te doen, zodat er rekening kan worden gehouden met ieders belangen. Hiervoor is eventueel vervolgonderzoek vereist.

6.6.1 Jaarlijkse of vaste opleidingsvergoeding

De opleidingsvergoeding kan een vergoeding per opleidingsjaar zijn dat een wielrenner is uitgekomen in wedstrijden en trainingen voor een club of team, of een vaste vergoeding die betaald moet worden op het moment dat een wielrenner naar een team overstapt. Indien het een opleidingsvergoeding per jaar wordt moet de berekening van de opleidingsperiode vastgesteld worden. Dit wil zeggen: vanaf welke leeftijd begint de opleidingsperiode te lopen en wanneer stopt deze. Ook kan er bepaald worden dat er slechts over een bepaald aantal jaar voorafgaand aan de transfer een vergoeding moet worden betaald. Dit kan bijvoorbeeld vijf jaar zijn.

6.6.2 Minimum- en maximumleeftijd

Er dient vastgesteld te worden of er voor elke wielrenner een opleidingsvergoeding moet worden betaald of dat hier een minimum- en/of maximum leeftijd aan vast zit. Bij andere sportbonden is dit wel het geval, omdat aangenomen wordt dat de opleiding van een sporter op een bepaalde leeftijd begint en voltooid is. In de wielersport ligt een maximumleeftijd wellicht minder voor de hand, omdat wielrenners vaak pas op latere leeftijd doorbreken.

6.6.3 Eenmalig of bij elke overschrijving

Het is van belang om vast te stellen of dat clubs en teams maar één keer recht hebben op een vergoeding van de opleidingskosten per wielrenner of bij elke transfer opnieuw. Een wielrenner kan bijvoorbeeld van een club eerst naar een Landelijk Team overstappen en enige tijd later naar een UCI-team. De club ontvangt een opleidingsvergoeding op het moment dat de wielrenner overstapt naar een Landelijk Team. Bij de tweede overstap in dit voorbeeld moet er echter bepaald worden of de club weer een opleidingsvergoeding ontvangt of dat alleen het Landelijk Team recht heeft op een opleidingsvergoeding.

Indien bij elke overstap een opleidingsvergoeding moet worden betaald aan alle clubs en/of teams die de wielrenner opgeleid hebben, kunnen de opleidende clubs meerdere keren een bedrag ontvangen aan opleidingskosten die eigenlijk bij de eerste overstap al vergoed zijn.

6.6.4 Hoogte

Zoals eerder bepaald moet de hoogte van de opleidingsvergoeding vastgesteld worden aan de hand van de werkelijke kosten van de opleiding van een wielrenner. Hierbij moet er ook rekening worden gehouden met de wielrenners die niet doorbreken. Daarnaast kunnen de kosten per club en team verschillen. Bepaalde clubs of teams investeren meer in de opleiding en begeleiding van wielrenners dan andere clubs of teams. Ook kunnen de kosten van de opleiding van een wielrenner per leeftijd verschillen. De opleiding van de jongste wielrenners (jeugdcategory) zal waarschijnlijk over het algemeen goedkoper zijn dan de opleiding van de wat oudere wielrenners. Indien alle ex-clubs en -teams bij elke rechtgevendende transfer een vergoeding ontvangen, kan dit bij een vergoeding per jaar opgelost worden door het te ontvangen deel (percentage) van de opleidingsvergoeding voor de jeugdijaren van een wielrenner kleiner te laten zijn dan dat van de oudere jaren van een wielrenner. Hierdoor ontvangt de club die een wielrenner in de jeugdcategory heeft opgeleid een kleiner deel van de vergoeding van de club of het team die de wielrenner bijvoorbeeld in de juniorencategory heeft opgeleid.

6.6.5 Termijnen

De termijnen waarin de opleidingsvergoeding betaald, geclaimd (en bij een KNWU-systeem vervolgens uitbetaald) moet worden.

6.7 Tussenconclusie

De UCI heeft in haar reglementen bepaald dat het niet is toegestaan om een vergoeding te betalen voor wielrenners van UCI-teams, die aan het einde van hun contract zijn. Door de onderzoeker wordt het niet aanbevolen om voor elke wielrenner die van de ene club naar de andere club overstapt een vergoeding te vragen. Het gaat namelijk niet altijd om talentvolle wielrenners, maar ook om wielrenners die op eenzelfde niveau blijven fietsen, en bijvoorbeeld vanwege een verhuizing overstappen. De 'nieuwe' club geniet in zo een geval waarschijnlijk geen of weinig (financieel) voordeel van deze wielrenners. Ook kan het zo zijn dat de 'oude' club(s) weinig in de opleiding heeft geïnvesteerd.

Aanbevolen wordt om teams te verplichten tot het betalen van een opleidingsvergoeding, indien zij een wielrenner van een club of team aantrekken dat niet is aangesloten bij de UCI. Omdat clubs niet verplicht zijn om contracten met hun wielrenners af te sluiten, maar dit wel voor kan komen, wordt het voor clubs aanbevolen om deze te verplichten tot het betalen van een opleidingsvergoeding, op het moment dat zij een wielrenner van een andere club aantrekken en deze door middel van een contract aan zich binden. Uit het feit dat een

wielrenner een contract tekent of naar een hoger team overstapt, blijkt dat het om een talentvolle wielrenner gaat. Deze wielrenner kan door wedstrijden te winnen zijn nieuwe club of team financieel voordeel opleveren, iets wat de oude club of het oude team niet heeft, terwijl zij degene zijn die geïnvesteerd hebben in de opleiding van de desbetreffende wielrenner. Hiervoor dienen deze clubs en teams gecompenseerd te worden. Het financiële voordeel bestaat uit het feit dat clubs en teams aantrekkelijker worden voor sponsors indien zij wedstrijden winnen. Sponsorgelden zijn één van de belangrijkste inkomstenbronnen van clubs en teams.

Er zijn twee mogelijke systemen voor de wielersport in Nederland in dit onderzoek naar voren gekomen: een KNWU-systeem en een clubsysteem. Bij een KNWU-systeem betaalt de KNWU de opleidingsvergoedingen aan de rechthebbende clubs. Dit kan de KNWU betalen door de clubs en teams te verplichten om de vergoeding te betalen aan de KNWU. Een andere mogelijkheid is om een pool in te voeren waar de clubs en teams de vergoedingen instorten en waaruit zij deze ontvangen. Bij een clubsysteem houden de clubs en teams zelf bij wanneer zij recht hebben op een opleidingsvergoeding, dan wel een opleidingsvergoeding verschuldigd zijn en dragen zij zelf zorg voor de betalingen aan elkaar. De aspecten die bij beide systemen moeten worden vastgesteld zijn de volgende: of er een opleidingsvergoeding per jaar komt of een vaste vergoeding, of er een minimum- en/of maximumleeftijd worden ingevoerd, of er eenmalig een vergoeding moet worden betaald of bij elke transfer, de hoogte van de vergoeding en de termijnen waarin de vergoedingen betaald en geclaimd moeten worden. Deze aspecten kunnen vastgesteld worden door vervolgonderzoek uit te voeren, waarbij er in overleg wordt gegaan met wielclubs, wielerteams, districten en afdelingen.

7

De invoering en handhaving van een opleidingsvergoedingensysteem door de KNWU

7.1 Inleiding

Omdat alle wielclubs en wielerteams lid zijn van de KNWU kan de KNWU een opleidingsvergoedingensysteem invoeren door haar leden te verplichten tot het betalen van een opleidingsvergoeding. In hoofdstuk 4 van dit onderzoeksrapport is het opleggen van verplichtingen via het verenigingsrecht behandeld. Nu in hoofdstuk 6 twee geschikte systemen zijn beschreven wordt in dit hoofdstuk bepaald hoe deze systemen door de KNWU ingevoerd en gehandhaafd kan worden. In paragraaf 7.2 wordt de invoering beschreven en in paragraaf 7.3 de handhaving. Het hoofdstuk wordt in paragraaf 7.4 afgesloten met een tussenconclusie.

7.2 Invoering

In hoofdstuk 4.2 is bepaald dat er geen statutenwijziging nodig is om een opleidingsvergoedingensysteem in te voeren. Beide systemen kunnen worden ingevoerd door financiële verplichtingen aan de leden op te leggen. Deze ontstaan door besluiten van de daartoe bevoegde organen. De statutaire basis voor het opleggen van financiële verplichtingen is in de statuten van de KNWU vastgelegd in artikel 8 lid 3. Het Hoofdbestuur van de KNWU stelt onder goedkeuring van het Congres de financiële verplichtingen van de leden vast. Dit betekent dat het Hoofdbestuur kan besluiten tot het invoeren van een opleidingsvergoedingensysteem. Het Congres dient hier haar goedkeuring aan te verlenen.

7.2.1 Besluitvorming door het Hoofdbestuur

Het Hoofdbestuur neemt besluiten op vergaderingen. Volgens artikel D5.2 AR KNWU vergadert het Hoofdbestuur in principe eenmaal per maand. Er kan slechts een besluit genomen worden indien tenminste de helft van de bestuursleden op de vergadering aanwezig zijn. Als dit niet het geval is kan er na een week een volgende vergadering belegd worden, waar ongeacht het aantal aanwezigen geldige besluiten kunnen worden genomen. Dit is bepaald in artikel 21 lid 1 Statuten KNWU.

7.2.2 Besluitvorming door het Congres

Het Congres van de KNWU moet haar goedkeuring verlenen aan de invoering van een opleidingsvergoedingensysteem. Dit gebeurt door middel van een stemming in het Congres. Artikel 15 lid 2 Statuten KNWU bepaalt dat er 35 stemgerechtigde Congresleden zijn. Dit zijn zestien afgevaardigden uit de districten, twaalf leden van de erkende belangenorganisaties, zes afgevaardigden uit de afdelingen en één afgevaardigde uit het kunstwielrijden. Ieder lid heeft één stem. Artikel 21 lid 1 Statuten KNWU bepaalt dat voor een besluit van het Congres tenminste achttien stemgerechtigde leden bij de vergadering aanwezig dienen te zijn. Indien dit niet het geval is, kan na twee weken en binnen vijf weken een volgende vergadering bijeen worden geroepen, waar ongeacht het aantal aanwezigen geldige besluiten kunnen worden genomen. Volgens artikel 21 lid 2 Statuten KNWU worden besluiten van zowel het Hoofdbestuur als het Congres genomen worden bij meerderheid van stemmen. Indien het besluit aangenomen wordt, bindt dit besluit ieder lid.¹⁴¹

Het wordt aanbevolen om een regeling betreffende een opleidingsvergoedingensysteem op te nemen in een reglement, zodat het voor de leden duidelijk is wanneer zij recht hebben op een opleidingsvergoeding of een opleidingsvergoeding moeten betalen. Dit kan het beste in het Algemeen Reglement van de KNWU worden opgenomen, omdat hier alle rechten en plichten van de leden van de KNWU zijn vastgesteld. Uit de wet komt niet naar voren welk orgaan bevoegd is tot het wijzigen van de reglementen. Dit kan wel uit de statuten blijken.

¹⁴¹ Kollen 2007, p. 171.

Indien dit niet het geval is, bepaalt artikel 2:40 BW dat de algemene vergadering hiertoe bevoegd is.¹⁴² In hoofdstuk 2.5.1 is echter bepaald dat het Congres bevoegd is tot het vaststellen en wijzigen van het Algemeen Reglement. Ook dit gebeurt bij meerderheid van stemmen.

7.3 Handhaving

Indien wielersclubs of wielerteams niet voldoen aan de verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding, voldoen zij niet aan hun financiële verplichtingen. Dit wordt gezien als een overtreding van de statuten en reglementen van de KNWU. Artikel 13 lid 2 Statuten KNWU bepaalt dat de Disciplinaire Commissie van de KNWU en de Commissie van Beroep van de KNWU de bevoegde organen zijn tot het uitoefenen van tuchtrechtspraak, behalve op het gebied van doping en seksuele intimidatie. In dat geval is de Stichting Instituut Sportrechtspraak bevoegd, zie de artikelen 10 t/m 12 Statuten KNWU. Lid 2 van artikel 13 Statuten KNWU bepaalt dat elk handelen of nalaten dat in strijd is met de statuten, reglementen en besluiten van de KNWU, dat de belangen van de KNWU, van een van haar organen of dat van de wielersport in het algemeen schaadt, strafbaar is.

De KNWU heeft in titel XII van het KNWU RW bepalingen opgenomen die voorzien in overtredingen, straffen en procedures bij de KNWU, voor zover deze niet door bijzondere reglementen geregeld worden. Artikel 12.11.009 bepaalt dat als wielersclubs en/of wielerteams de KNWU- en/of UCI-reglementen overtreden, zij worden bestraft met een boete tussen de € 100,- en € 10.000,-. Hierbij is de Disciplinaire Commissie van de KNWU volgens artikel 12.12.013 bevoegd om te oordelen en te straffen. Daarnaast is in artikel B8.2 AR KNWU bepaald dat het Hoofdbestuur bij overtreding van statuten en/of reglementen, aangesloten verenigingen of stichtingen kan schorsen voor maximaal zes maanden of de licentie in kan trekken. Geschillen tussen wielersclubs en wielerteams worden volgens artikel 12.13.001 KNWU RW voorgelegd aan de Disciplinaire Commissie van de KNWU. Artikel 12.12.014 bepaalt dat er alleen beroep mogelijk is tegen een beslissing van de Disciplinaire Commissie indien er een schorsing van meer dan één maand of een boete van meer dan € 1.000,- is opgelegd. Volgens artikel 12.12.033 behandelt de Commissie van Beroep het beroep. Bij een clubsysteem kan er een poolcommissie ingevoerd worden, waarbij beroep ingesteld kan worden betreffende opleidingsvergoedingen. De artikelen C1 t/m C2 van het Reglement op de Commissies en Hoofdstuk XIV van titel XII KNWU RW gaan over de Commissie van Beroep en de procedure bij deze commissie. Er is dus al voldoende regelgeving bij de KNWU aanwezig die voorziet in geschillen en in het opleggen van straffen indien er niet wordt voldaan aan de verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding.

7.4 Tussenconclusie

De invoering van een opleidingsvergoedingensysteem door de KNWU gebeurt door het opleggen van financiële verplichtingen aan de leden van de KNWU. In de statuten van de KNWU is bepaald dat het Hoofdbestuur van de KNWU onder goedkeuring van het Congres hiertoe kan besluiten. Er is dus geen statutenwijziging nodig voor het invoeren van een opleidingsvergoedingensysteem. Omdat in het Algemeen Reglement van de KNWU alle rechten en plichten van de leden zijn opgenomen, is het verstandig om hier ook de bepalingen omtrent het opleidingsvergoedingensysteem in op te nemen. Uit de statuten van de KNWU blijkt dat het Congres bevoegd is tot het wijzigen van het Algemeen Reglement van de KNWU. Het Hoofdbestuur en het Congres besluiten bij meerderheid van stemmen.

Indien leden weigeren om een opleidingsvergoeding te betalen op het moment dat dit wel verplicht is, wordt dit gezien als een overtreding van de statuten en reglementen van de KNWU. De Disciplinaire Commissie van de KNWU is bevoegd om een boete van maximaal € 10.000,- op te leggen. Hiertegen kan beroep worden ingesteld bij de Commissie van Beroep, indien de boete hoger is dan € 1.000,-. Deze commissie behandelt tevens geschillen

¹⁴² Galle (red.) 2002, p. 47.

tussen clubs en teams. Daarnaast is het Hoofdbestuur bevoegd om leden te schorsen voor maximaal zes maanden of om de licentie in te trekken. Tegen schorsingen van meer dan één maand staat ook beroep open bij de Commissie van Beroep. Door de aanwezigheid van deze bepalingen is er geen aanvullende regelgeving met betrekking tot de handhaving van een opleidingsvergoedingensysteem nodig.

8

Conclusies, aanbevelingen en discussie

8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aangegeven op de centrale vraag:

Welke systemen zijn geschikt om opleidingsvergoedingen in de wielersport te realiseren, gelet op het verenigingsrecht, het vrije verkeer van personen en de ontwikkelingen van opleidingsvergoedingen bij andere sportbonden?

De conclusies en aanbevelingen die uit dit onderzoek voortvloeien komen in paragraaf 8.2 aan bod. Tenslotte worden in paragraaf 8.3 de kwesties beschreven waar nog over moet worden gediscussieerd of waarvoor nog een vervolgonderzoek nodig is.

8.2 Conclusies en aanbevelingen

De KNWU is een formele vereniging en is als enige Nederlandse wielerbond lid van de internationale wielersportorganisatie UCI. Dit betekent dat de KNWU gebonden is aan de regelgeving van de UCI. Het ledenbestand van de KNWU bestaat uit de wielersportclubs en wielerteams. Wielrenners zijn lid van wielersportclubs of aangesloten bij wielerteams en hebben een licentie van de KNWU nodig om wedstrijden te mogen fietsen. De belangrijkste organen van de KNWU zijn het Hoofdbestuur en het Congres. Het Hoofdbestuur voert het beleid uit dat door het Congres wordt bepaald. Het Congres bestaat uit afgevaardigden van de districten, afdelingen en belangenorganisaties en van de KNWU, die de wielersportclubs, wielerteams en wielrenners uit hun regio vertegenwoordigen.

Om een opleidingsvergoedingensysteem in te voeren moet de KNWU wielersportclubs en wielerteams die lid zijn van de KNWU, verplichten tot het betalen van een opleidingsvergoeding. De inhoud van verplichtingen worden bepaald door de statuten, reglementen en besluiten van de KNWU. Daarnaast bepaalt de wet in artikel 2:8 BW dat niet elke verplichting geoorloofd is. De leden en de KNWU dienen zich namelijk naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid naar elkaar te gedragen. Dit geldt ook voor het opleggen van verplichtingen. Deze dienen redelijk en billijk te zijn. Of dit het geval is, is afhankelijk van het doel en de aard van de vereniging. Het doel van de KNWU is het doen bevorderen en het doen beoefenen van de wielersport. Een opleidingsvergoedingensysteem is bedoeld om wielersportclubs en wielerteams te stimuleren om wielrenners op te leiden. Dit is in lijn met het doel van de KNWU. Daarnaast mogen verplichtingen niet in strijd zijn met de wet en de statuten, reglementen en besluiten van de KNWU en de UCI.

In beginsel is het verkeer van werknemers en dienstverrichters op grond van artikel 45 juncto artikel 56 VWEU binnen de EU vrij. De verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding, indien een wielrenner overstapt naar een andere club of team, zou een beperking op het vrije verkeer kunnen zijn. Er moet aan vier voorwaarden voldaan zijn, wil een sporter een beroep kunnen doen op de vrij verkeer-bepalingen uit het VWEU:

1. Er moet voldaan zijn aan het begrip werknemer. Dit begrip is door het Europese Hof van Justitie als volgt omschreven: er dient sprake te zijn van een arbeidsrelatie tussen de sporter en zijn club, wat betekent dat de betreffende sporter gedurende een bepaalde tijd bij zijn club, die het gezag over hem uitoefent, prestaties levert en hiervoor een vergoeding krijgt. Of er sprake is van gezag blijkt onder andere uit het feit of de sporter zelf mag weten aan welke wedstrijden hij mee doet en of er verplichte trainingen zijn. Indien het gezagselement niet bewezen kan worden, kan artikel 45 VWEU in samenhang met artikel 56 VWEU worden gezien en kan de sporter aangemerkt worden als dienstverrichter. Ook dienstverrichters kunnen zich beroepen op de vrij verkeer-bepalingen.
2. De sporter moet een economische activiteit verrichten. Beroepssporters en semiberoepssporters vallen onder de bepalingen van het VWEU, omdat zij een

werkzaamheid in loondienst uitoefenen of bezoldigde diensten verrichten. Dit betekent dat vrijwel alle wielrenners van teams die bij de UCI geregistreerd staan, economische activiteiten verrichten. Dit zijn namelijk beroepswielrenners of semiberoepswielrenners en deze worden gezien als werknemers of zijn dienstverrichters. Bij het bepalen of een sporter een economische activiteit verricht, is het niet van belang of hij door zijn federatie of bond aangemerkt wordt als amateur. Amateurs die onder het gezag van hun club of team staan en onkostenvergoedingen ontvangen die hoger zijn dan de gemaakte kosten, verrichten ook economische activiteiten. Deze onkostenvergoedingen worden namelijk ook gezien als het ontvangen van een beloning.

3. Alleen onderdanen van een van de lidstaten van de EU kunnen een beroep doen op de bepalingen uit het VWEU.
4. Er dient een grensoverschrijdend element aanwezig te zijn. Het VWEU is niet van toepassing op situaties die geheel in de interne sfeer van een lidstaat liggen. Er is al een grensoverschrijdend element aanwezig indien een sporter aan wedstrijden in het buitenland deelneemt. Als er geen grensoverschrijdend element aanwezig is, kan het Nederlandse recht beperkingen opleggen aan een opleidingsvergoedingensysteem. Het Nederlandse arbeidsrecht bepaalt namelijk dat na afloop van een arbeidsovereenkomst een werknemer vrij is om bij een andere werkgever in dienst te gaan.

Hieruit concludeert de onderzoeker dat wielrenners een beroep op de vrij verkeer-bepalingen uit het VWEU kunnen doen, indien zij:

- de Nederlandse of een andere nationaliteit uit een van de EU-landen bezitten, en
- wedstrijden in zowel Nederland als in het buitenland fietsen of overstappen naar een buitenlandse wielclub of buitenlands wielerteam binnen de EU, en
- op grond van een arbeidsovereenkomst voor een Nederlandse wielclub of Nederlands wielerteam wedstrijden fietsen of op grond van een overeenkomst als dienstverrichter, of
- onkostenvergoedingen ontvangen die hoger zijn dan de gemaakte kosten en onder het gezag van hun club of team staan.

Dit betekent dat de volgende wielrenners geen beroep kunnen doen op de vrij verkeer-bepalingen:

- Wielrenners die overstappen binnen Nederland en niet een nationaliteit uit een van de EU-landen hebben.
- Wielrenners die alleen wedstrijden in Nederland fietsen.
- Wielrenners die niet in het bezit zijn van een arbeidsovereenkomst, een contract als dienstverrichter of geen onkostenvergoedingen ontvangen die hoger zijn dan de gemaakte kosten, of waarvan het gezagselement niet voldoende aanwezig is.

Nu er bepaald is welke wielrenners een beroep op de vrij verkeer-bepalingen uit het VWEU kunnen doen, is het van belang om te bepalen of een opleidingsvergoedingensysteem *geoorloofd* is. Het Europese Hof van Justitie heeft namelijk de aanwezigheid van rechtvaardigingsgronden erkend, waardoor het vragen van een vergoeding bij een transfer in bepaalde gevallen toch toegestaan is, ondanks de vrij verkeer-bepalingen. In het *Bosman*-arrest is bepaald dat het betalen van een transfervergoeding na afloop van een contract in strijd is met het vrije verkeer van werknemers. Dit is echter wel toegestaan indien een regeling betreffende transfervergoedingen een rechtmatig, met het VWEU verenigbaar doel nastreeft en zijn rechtvaardiging vindt in dwingende redenen van algemeen belang. In het *Bernard*-arrest bepaalde het Europese Hof van Justitie, dat gezien het grote maatschappelijke belang van sport, de aanmoediging van de opleiding van jonge spelers een gerechtvaardigd doel is. Dit doel is namelijk verenigbaar met artikel 165 VWEU, waarin staat dat een van de doelen van de EU het bijdragen tot de bevordering van sport is, vanwege de sociale en educatieve functie hiervan. De regeling moet dan wel geschikt zijn om de verwezenlijking van dit doel te waarborgen, en mag niet verder gaan dan nodig is voor het bereiken van dat doel. Dit betekent dat een opleidingsvergoeding de werkelijke kosten van de opleiding moet weergeven en dat bij de berekening van de opleidingsvergoeding ook rekening moet worden gehouden met de sporters die niet 'doorbreken'.

Om te bepalen voor welke overstappende wielrenners een opleidingsvergoeding moet worden betaald is het van belang om de reglementen van de UCI te raadplegen. De besluiten en reglementen van de KNWU mogen hier namelijk niet mee in strijd zijn. De UCI heeft in haar reglementen bepaald dat wielrenners die voor UCI-teams fietsen, en aan het einde van hun contract zijn, vrij zijn om over te stappen naar een ander team. Voor deze wielrenners mag er geen vergoeding gevraagd worden.

Daarnaast beveelt de onderzoeker het niet aan om de verplichting tot betaling van een opleidingsvergoeding in te voeren voor elke wielrenner die van de ene wielclub naar een andere wielclub overstapt. Het doel van een opleidingsvergoedingensysteem is namelijk het stimuleren van de opleiding van wielrenners. Dit doel wordt bereikt door de 'grotere' clubs en teams te verplichten tot het betalen van een vergoeding indien zij een wielrenner van een andere club of een ander team aantrekken. De clubs en teams die een talentvolle wielrenner aantrekken hebben (in de toekomst) wellicht voordeel van deze wielrenners. Indien zij goed presteren worden deze clubs en teams aantrekkelijker voor sponsors, wat geld op kan leveren. Om de opleidende clubs en teams te blijven stimuleren om wielrenners op te leiden dienen zij gecompenseerd te worden. Indien er voor elke wielrenner een opleidingsvergoeding moet worden betaald streeft dit het doel van een opleidingsvergoedingensysteem voorbij. De regeling geldt dan namelijk niet alleen voor de meest talentvolle wielrenners. Wielrenners kunnen bijvoorbeeld ook overstappen in verband met een verhuizing. Voor deze wielrenners zou dan ook een opleidingsvergoeding betaald moeten worden, terwijl zij op eenzelfde niveau blijven fietsen. Zo een regeling gaat verder dan nodig is voor het bereiken van het doel, namelijk het stimuleren van de opleiding van wielrenners. In de voetbal-, honk- en softbal- en in de schaatssport is het ook zo dat er pas een vergoeding moet worden betaald op het moment dat een sporter op een hoger, dan wel het hoogste niveau uit gaat komen of op het moment dat een sporter een contract als professioneel sporter tekent.

Het advies van de onderzoeker is om teams te verplichten tot het betalen van een opleidingsvergoeding, indien zij een wielrenner van een club of van een team aantrekken dat niet is aangesloten bij de UCI. Alle teams zijn verplicht om contracten met hun wielrenners af te sluiten. Omdat dit voor clubs niet verplicht is, maar wel voor komt, wordt het voor clubs aanbevolen om deze te verplichten tot het betalen van een opleidingsvergoeding, op het moment dat zij een wielrenner van een andere club aantrekken en deze door middel van een contract aan zich binden. Uit het feit dat een wielrenner een contract tekent of naar een hoger team overstapt, blijkt dat het om een talentvolle wielrenner gaat. Deze wielrenner kan door wedstrijden te winnen zijn nieuwe club of team financieel voordeel opleveren, iets wat de oude club of het oude team niet heeft, terwijl zij degene zijn die geïnvesteerd hebben in de opleiding van de desbetreffende wielrenner. Het financiële voordeel bestaat uit het feit dat clubs en teams aantrekkelijker worden voor sponsors indien zij wedstrijden winnen. Sponsorgelden zijn één van de belangrijkste inkomstenbronnen van clubs en teams. Het is voor de KNWU niet mogelijk om buitenlandse clubs en teams te verplichten tot het betalen van een opleidingsvergoeding, omdat zij geen lid zijn van de KNWU. Een nadelig gevolg hiervan kan zijn dat wielrenners eerder overstappen naar buitenlandse clubs en teams, omdat er dan geen opleidingsvergoeding hoeft te worden betaald.

Aan de hand van een analyse van opleidingsvergoedingensystemen bij de KNVB, KNBSB en de KNSB zijn er twee mogelijke opleidingsvergoedingensystemen voor de wielersport in Nederland naar voren gekomen: een KNWU-systeem en een clubsysteem. Het principe van een KNWU-systeem is dat de betalingen via de KNWU gaan. Hiervoor zijn twee mogelijkheden:

1. Het wielerteam of de wielclub betaalt de opleidingsvergoeding aan de KNWU op het moment dat zij een wielrenner van een club of een ander team aantrekt, en deze door middel van een contract aan zich bindt. De rechthebbende club(s) en/of team(s) kunnen bij de KNWU een verzoek indienen voor het ontvangen van een opleidingsvergoeding.

Vervolgens gaat de KNWU na of deze clubs en teams hier recht op hebben en betaalt de vergoedingen uit.

2. De KNWU voert een pool in waarin het wielerteam of de wielclub, op het moment dat zij een wielrenner van een club of een ander team aantrekt, een opleidingsvergoeding stort. De rechthebbende club(s) en/of team(s) kunnen vervolgens een beroep doen op een bedrag uit deze pool. De KNWU stelt een poolcollege in dat de pool beheert en beslist over het al dan niet toekennen van een opleidingsvergoeding. Bij onenigheden kan er een poolcommissie samengesteld worden, waarbij beroep aangetekend kan worden tegen de beslissingen van het poolcollege.

De verantwoordelijkheid voor het ontvangen van de vergoeding ligt bij een KNWU-systeem dus bij de rechthebbende clubs en teams. Om de clubs en teams hierbij te helpen kan de KNWU de namen van de overstappende wielrenners bijvoorbeeld publiceren op haar website. Deze namen zijn bekend in het licentiesysteem van de KNWU. Doordat de betalingen via de KNWU of het poolcollege gaan is het toezicht op dit systeem waarschijnlijk goed.

Bij een clubsysteem gaan de betalingen buiten de KNWU om. Het nieuwe team of de nieuwe club betaalt de opleidingsvergoeding rechtstreeks aan de oude club(s) en/of team(s). Om duidelijkheid te scheppen aan welke club(s) en/of team(s) het nieuwe team of de nieuwe club een vergoeding moeten betalen, kan er een wielerpaspoort ingevoerd worden. Hierop wordt weergegeven voor welke clubs en teams een wielrenner is uitgekomen.

Beide systemen kan de KNWU invoeren door teams en clubs te verplichten om een opleidingsvergoeding te betalen. De verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding is een vermogensrechtelijke (financiële) verplichting die wordt beschouwd als een verbintenis. Deze kunnen slechts bij of krachtens de statuten aan leden worden opgelegd. Dit is in artikel 2:34a BW bepaald. Doordat in de statuten van de KNWU al bepaald is dat het Hoofdbestuur van de KNWU, onder goedkeuring van het Congres, bevoegd is tot het opleggen van financiële verplichtingen aan de leden, is er geen statutenwijziging nodig. Dit betekent dat een opleidingsvergoedingensysteem kan worden ingevoerd door een geldig besluit van het Hoofdbestuur van de KNWU. Een besluit van het Hoofdbestuur is geldig indien dit wordt genomen met meerderheid van stemmen op een vergadering waar ten minste de helft van de leden van het Hoofdbestuur aanwezig zijn. Dit besluit dient door het Congres bekrachtigd te worden. Ook het Congres besluit bij meerderheid van stemmen. Hiervoor dienen er tenminste achttien van de vijfendertig stemgerechtigde Congresleden aanwezig te zijn. Aanbevolen wordt om de regeling van het opleidingsvergoedingensysteem op te nemen in het Algemeen Reglement, zodat het voor de leden duidelijk is wanneer zij recht hebben op een opleidingsvergoeding of een opleidingsvergoeding moeten betalen. In het Algemeen Reglement staan namelijk alle rechten en plichten van de leden uitgewerkt. De bevoegdheid tot het wijzigen van het Algemeen Reglement is toegekend aan het Congres.

Indien wielerteams niet voldoen aan de verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding, voldoen zij niet aan hun financiële verplichtingen. Dit wordt gezien als een overtreding van de reglementen en statuten van de KNWU. In de statuten van de KNWU is bepaald dat een ieder die in strijd handelt met de statuten, reglementen en besluiten van de KNWU, en daarmee de belangen van de KNWU of die van de wielersport in het algemeen schaadt, strafbaar is. In het KNWU Reglement van de Wielersport is bepaald dat de Disciplinaire Commissie van de KNWU bevoegd is om aan wielclubs en wielerteams een boete tussen de € 100,- en € 10.000,- op te leggen. Geschillen tussen wielclubs en wielerteams worden ook voorgelegd aan de Disciplinaire Commissie. Bij een clubstelsel kunnen deze worden voorgelegd aan de poolcommissie. Daarnaast is in het Algemeen Reglement bepaald dat het Hoofdbestuur bij overtreding van statuten en/of reglementen, aangesloten verenigingen of stichtingen kan schorsen voor maximaal zes maanden of de licentie in kan trekken. Beroep is mogelijk bij de Commissie van Beroep

indien er sprake is van een schorsing van meer dan één maand of bij een boete van meer dan € 1.000,-. Hieruit is af te leiden dat er voldoende regelgeving bij de KNUW aanwezig is die voorziet in geschillen en in het opleggen van straffen, indien er niet wordt voldaan aan de verplichting tot het betalen van een opleidingsvergoeding.

8.3 Discussie

Dit onderzoek laat nog wat open eindjes, waarvoor eventueel vervolgonderzoek vereist is. Er dient een keuze gemaakt te worden tussen één van de in dit onderzoek beschreven systemen. Daarnaast moeten de volgende aspecten van een opleidingsvergoedingensysteem bij beide systemen worden ingevuld:

- Of er een vergoeding per opleidingsjaar betaald moet worden of een vaste vergoeding per wielrenner. Indien er voor een vergoeding per opleidingsjaar wordt gekozen moet de opleidingsperiode bepaald worden. Dit wil zeggen vanaf welke leeftijd de opleiding begint en bij welke leeftijd de opleiding voltooid is. Daarnaast kan er worden bepaald dat er bijvoorbeeld slechts over de vijf jaar voorafgaand aan het moment waarop het recht ontstaat een vergoeding moet worden betaald.
- Of er een minimum- en/of maximumleeftijd wordt ingesteld of dat er een vergoeding moet worden betaald voor elke wielrenner, ongeacht de leeftijd. Feit is dat in de wielersport wielrenners soms op latere leeftijd pas doorbreken.
- De kosten van de opleiding en begeleiding van wielrenners. In het EU-recht is bepaald dat een opleidingsvergoeding de werkelijke kosten van de opleiding moet weergeven en dat bij de berekening ook rekening moet worden gehouden met de sporters die niet doorbreken. Daarnaast kan het zo zijn dat de kosten per club, per team en per wielrenner verschillen. Bepaalde clubs of teams investeren namelijk meer in de opleiding en begeleiding dan andere clubs of teams. Daarnaast dient er onderzocht te worden of de opleiding van jongere wielrenners goedkoper is dan de opleiding van de wat oudere wielrenners.
- Of er slechts één keer een opleidingsvergoeding moet worden betaald of bij elke rechtgevend overstap van een wielrenner.

Om rekening te houden met de belangen van de betrokken partijen wordt het aanbevolen om deze aspecten vast te stellen na overleg met wielclubs, wielteams, afdelingen en districten. Hierbij kan dit onderzoeksrapport als vertrekpunt worden gebruikt. Daarnaast kan er dan een keuze worden gemaakt uit een van de twee systemen die in dit onderzoek zijn beschreven, of een variant hierop.

Bronnenlijst

Geraadpleegde literatuur

Asser, Van der Grinten & Maeijer 1997 (2-II)

W.D.H. Asser, W.C.L. van der Grinten & J.M.M. Maeijer, *Asser 2-II, Vertegenwoordiging en rechtspersoon, de rechtspersoon*, Deventer: Kluwer 1997

Dijk & Van der Ploeg 2007

P.L. Dijk & T.J. van der Ploeg, *Van vereniging en stichting, coöperatie en onderlinge waarborgmaatschappij*, Deventer: Kluwer 2007.

Galle (red.) 2002

R.C.J. Galle (red.), *Handboek voor bestuurders en managers van verenigingen*, Den Haag: Elsevier 2002.

Van Grinsven & Geugjes 2007

P.M.H.J. van Grinsven & H.C. Geugjes, *Arbeidsrecht begrepen*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2007.

Jellinghaus (red.) 2008

S.F.H. Jellinghaus (red.), *Buiten rechte of buiten spel?*, Zutphen: Paris 2008

Kollen 2007

F.C. Kollen, *De vereniging in de praktijk*, Deventer: Kluwer 2007.

Olfers 2008

M. Olfers, *Sport en mededingingsrecht*, Deventer: Kluwer 2008.

Rensen 2005

G.J.C. Rensen, *Extra-verplichtingen van leden en aandeelhouders*, Deventer: Kluwer 2005.

Van Schaaijk 2011

G.A.F.M. van Schaaijk, *Praktijkgericht juridisch onderzoek*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2011

Scheerder, Van Tuyckom & Vermeersch 2007

J. Scheerder, C. van Tuyckom & A. Vermeersch, *Europa in beweging: Sport vanuit Europees perspectief*, Gent: Academia Press 2007

Van Staveren 2007

H. van Staveren, *Sport en Recht*, Nieuwegein: Arko Sports Media 2007.

Vermeersch 2009

A. Vermeersch, *Europese spelregels voor sport: Overzicht van het Europees sportbeleid in wording en de toepassing van het Europees recht op sport*, Apeldoorn: Maklu 2009.

Jurisprudentie

HvJ EU 16 maart 2010, nr. C-325/08.

HvJ EU 12 april 2005, nr. C-265/03.

HvJ EU 8 mei 2003, nr. C-438/00.

HvJ EU 11 april 2000, NJ 2000, 542.

HvJ EG 15 december 1995, nr. C-415/93.

HvJ EG 30 november 1995, nr. C-55/94.
HvJ EG 3 juli 1986, nr. C-66/85.
HvJ EG 23 maart 1982, nr. C-53/81.
HvJ EG 14 juli 1976, nr. C-13/76.
HvJ EG 12 december 1974, nr. C-36/74.

HR 21 juni 1985, NJ 1985, 838.
HR 12 maart 1980, BNB 1980, 118.

CAS 30 juli 2009, nr. 2009/A/1757.
CAS 12 december 2008, nr. 2008/A/1521.
CAS 28 mei 2007, nr. 2006/A/1177.
CAS 7 februari 2007, nr. 2006/A/1152.

DRC 28 september 2006, nr. 961202B.
DRC 22 juli 2004, nr. 74353.

Elektronische bronnen

KNWU, www.knwu.nl, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.
UCI, www.uci.ch, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.
KNBSB, www.knbsb.nl, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.
KNSB, www.knsb.nl, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.
FIFA, 'Commentary on the Regulations for the Status and Transfer of Players',
<http://www.fifa.com/aboutfifa/officialdocuments/doclists/circulars.html>, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.
KNVB, 'Handboek Bestuurders Betaald Voetbal – juli 2011', www.knvbexpertise.nl, kopje
Aanbod > Openbare onderzoeken, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.
Federatie van Betaald voetbal Organisaties, 'Nader Belicht', VoetbalZaken nr. 2011/1,
http://fbo.nl/?#VZ_2011, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.
Federatie van Betaald voetbal Organisaties, 'Nader Belicht', VoetbalZaken nr. 2008/13,
http://fbo.nl/?#VZ_2008, <laatst geraadpleegd op 8 januari 2012>.